TANULMÁNY

Németh Zsombor

A WALDBAUER–KERPELY-KVARTETT ÉS A KORTÁRS ZENE*

Összefoglalás

A zenetörténeti munkák az 1909-ben alakult és 1946-ban feloszlott Waldbauer–Kerpely-kvartettet mint kora zenéjének elkötelezett előadóját és harcos propagálóját tartják számon. E tézis azonban mindeddig néhány kiválasztott kritikus írására, illetve a szájhagyományra támaszkodott, ugyanis hiába volt a Waldbauer–Kerpely-kvartett a 20. század első felében a magyarországi zeneélet egyik jelentős együttese, a vonósnégyes-társaság történetének és munkásságának részletes, egzakt adatokra támaszkodó feltárása csak a 2010-es–2020-as évek fordulóján indult el. Jelen tanulmány arra keres választ, hogy a Waldbauer–Kerpely-kvartett három és fél évtizedet átölelő munkásságában valóban olyan fontos szerepet játszott-e a kortárs zene, mint ahogyan azt eddig sejteni lehetett. Mivel a nagy mennyiségű adat értelmezéséhez szükséges az együttes történetének legalább alapvető ismerete – ám még nem készült olyan munka, amely kicsit is hosszabban-részletesebben ismertetné a kvartett működését –, e tanulmány több, az együttes történetével kapcsolatos kitérőt is magában foglal. Az írás azonban legfeljebb csak utalás szintjén foglalkozik az egyes zeneszerzők és az együttes közötti kapcsolat részleteivel. A *Függelék* tartalmazza a Waldbauer–Kerpely-kvartett által játszott kortárs művek jegyzékét, benne az összes ismert előadás adataival.

Kulcsszavak: Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes, intézménytörténet, kamarazene, hangversenyek, zeneélet

Különleges olvasói levél jelent meg a *New York Times* hasábjain 1952 karácsonya előtt néhány nappal. Tizenkét meghatározó zeneművész és -tudós neve szerepelt az aláírók között, köztük olyan ünnepelt szólisták és karmesterek, mint Dohnányi Ernő, Doráti Antal, Yehudi Menuhin, Dimitri Mitropulosz, Ormándy Jenő, Reiner Frigyes és Szigeti József. Mellettük három zenetudós (Gombosi Ottó, Egon Kenton – eredeti nevén Kornstein Egon, Paul Henry Lang – eredeti nevén Láng Pál), egy jelentős korrepetitor (Herz Ottó), illetve egy fiatal hegedűprofesszor (Paul Rolland –

* A tanulmány a MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet és a SZTE BBMK Művészettudományi Intézet 2024. május 23-án megrendezett *The Tradition of Hungarian String Quartet Performance, Vol. 1.* című konferenciáján elhangzott „The Waldbauer–Kerpely Quartet. An Apostle of Contemporary Music (?)" című előadás, illetve a HUN-REN BTK Zenetudományi Intézet 2024. október 17-i Tudományos Fórumán elhangzott „A Waldbauer–Kerpely-kvartett és a kortárs zene" című előadás összeszerkesztett változata. A szerző az ELTE HTK Zenetudományi Intézet kutatója. A tanulmány az MMA 2025–2028. évi Művészeti Ösztöndíjprogramjának támogatásával készült.

eredeti nevén Reisman Pál) jegyezte az írást. Az 1952. december 21-én publikált levél így kezdődik:

> Waldbauer Imre december 4-én Iowa Cityben bekövetkezett halálával lezárult az elmúlt fél évszázad zenetörténetének egyik fejezete – a kamarazenéről szóló fejezet. Az Iowai Egyetem hegedű- és kamarazene-professzorának, a budapesti Zeneakadémia egykori professzorának, a Magyar Vonósnégyes alapítójának neve a [zene]történetben szorosan össze fog kapcsolódni korának szinte mindegyik kamarazenei szerzőjével. […] könyvek tanúsítják majd Waldbauer jelentőségét, aki bemutatta a világnak Debussy, Ravel, Schoenberg, Stravinsky, Hindemith, Milhaud, Malipiero, Kodály, Dohnányi és különösen Bartók zenéjét egy olyan korban, amikor ezeket a zeneszerzőket közömbösen vagy akár ellenségesen kezelték.[1]

Majdnem két évtizeddel korábban, az 1934/1935-ös évadban volt a Magyar Vonósnégyes, azaz a Waldbauer–Kerpely-kvartett fennállásának negyedszázados évfordulója. Bár az együttes 1946 őszén oszlott csak fel,[2] ez volt az utolsó olyan kerek évforduló, amelyre békebeli viszonyok között került sor, amikor még lehetőség nyílt az ünneplésre és a visszatekintésre. Papp Viktor az 1935. március 19-i jubileumi hangversenyen többek között az alábbiakat olvasta fel:

> Negyedszázad alatt a kvartett közel 600 nyilvános hangversenyt adott. Ebből 210 koncerten szerepelt magyar mű. Beethovent 485 hangversenyen játszották. Bartók kamaraműveit 174-szer vették műsorra; Kodályét 272-szer. Dohnányi műveit 74 alkalommal játszották s a Weinerét 72-szer. Ezenfelül 12 ujabbkori [!] magyar kamarazene szerzőnek 20 művét mutatták be. A külföldiek közül 25 szerzőnek 38 művével ismertették meg a magyar közönséget.[3]

A következők szerepelnek Tóth Aladár *Pesti Napló*ban megjelent, ugyanerről az eseményről szóló beszámolójában:

> Waldbauerék ismertették meg nemcsak velünk magyarokkal, hanem a külfölddel is a modern magyar muzsikát. Nyolc Bartók- és négy Kodály-mű első előadása fűződik az ő nevükhöz. Bartók vonósnégyesei 175-ször, Kodály kamarazeneművei 277-szer szerepel-

1 „The passing of Imre Waldbauer on Dec. 4 in Iowa City closes part of a chapter in the history of music in the last half-century – the one on chamber music. The name of this professor of chamber music and violin at the University of Iowa, former professor at the State Academy of Music in Budapest, founder of the Hungarian String Quartet will be intimately associated in history with nearly every composer of chamber music in this period. Cobbet's 'Cyclopedic Survey of Chamber Music' (which Waldbauer enriched with an excellent article on the chamber music of Kodály), Leon Vallas' biography of Debussy, and other books will testify to Waldbauer's importance in presenting the world the music of Debussy, Ravel, Schoenberg, Stravinsky, Hindemith, Milhaud, Malipiero, Kodály, Dohnányi, and especially Bartók, at a time when these composers were treated with indifference or even hostility." Ernst von Dohnányi et al.: „From the Mail Pouch. Tribute to a Violinist", *The New York Times* 101/356. (December 21, 1952), Section X, 9. A levél eredetijének lelőhelye a budapesti Bartók Archívum (rövidítése a továbbiakban: BBA), Waldbauer-hagyaték, IX. doboz. Az eredeti levél datálása 1952. december 22., tehát egy nappal későbbi, mint a publikálás dátuma – ezt az ellentmondást egyelőre még nem sikerült feloldani.

2 Németh Zsombor: „'Egy Bartók-mű, mely hat évig várt budapesti bemutatójára'. A 6. vonósnégyes első magyarországi előadása", *Magyar Zene* LIX/1. (2021. február), 101–116., ide: 111–115.

3 Papp Viktor: „Waldbauer–Kerpely vonósnégyes". In: uő: *Zenekönyv rádióhallgatók számára. Arcképek – életrajzok*. Budapest: Stádium [1940], 153–162., ide: 158.

> tek műsoraikon. Európa valamennyi zenei központjában […] az ő utolérhetetlen interpretálásukban aratta első világraszóló diadalait Bartók és Kodály kamaramuzsikája. […] Ők vezették be Budapesten Debussyt, akinek saját hazájában, Párizsban is legnagyobb hatású propagálói voltak. Csak legfontosabb modern „premierjeiket" említjük: 1 Debussy, 3 Ravel, 3 Reger, 3 Milhaud, 3 Schönberg, 2 Korngold, 2 Malipiero, továbbá egy-egy Dupin, Chausson, Roussel, Florent Schmitt, Delius, Hindemith, Gross, Novak, Pizetti, Szymanovsky [!], Strawinsky [!], Grecsan[y]inov, Rachmaninov, Honegger, Bax és Gibbs! A magyar szerzők közül Bartók és Kodály művein kívül 2 Dohnányi-, 2 Weiner-, 3 Lajtha-, 3 Molnár-, 3 Radnai-, 2 Frid-, 2 Koessler-, továbbá egy-egy Kósa-, Lendvai-, Ádám-, Szántó- és Radó-bemutató fűződik nevükhöz.[4]

A *Népszava* valamivel korábbi, 1934. november 18-i, szerzőnév nélküli – talán Jemnitz Sándor által írt – cikke szerint a Waldbauer–Kerpely-kvartett negyedszázados fennállása alatt Bartók 1. vonósnégyesét 78-szor, 2. vonósnégyesét 60-szor, Kodály 1. vonósnégyesét 147-szer, 2. vonósnégyesét 54-szer, továbbá Weiner kamaraműveit 72-szer játszotta.[5] Az utóbbi adat a *Pesti Hírlap* 1935. március 15-i számának ugyancsak szerzőnév nélküli cikkében már úgy szerepel, mint Weiner 1. vonósnégyesének játszottsági adata.[6]

Szintén a negyedszázados évforduló alkalmából került először közlésre Székely Aladár 1910. március 20-án készült fotográfiája, amelyen a Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes akkori tagjai Bartók Bélával és Kodály Zoltánnal láthatók.[7] Fokozatosan ez a fotográfia vált a Waldbauer–Kerpely-kvartett első számú – mára pedig egyetlen közismert – ábrázolásává.[8] Tehát egy olyan fénykép, amely szintén a kvartettnek a kortárs zeneszerzőkkel, közülük is kiemelten Bartókkal és Kodállyal való kapcsolatát hangsúlyozza.

Ma már tudjuk, hogy a *New York Times*ban közölt nekrológ félmondata („könyvek tanúsítják majd Waldbauer jelentőségét") igencsak optimista kijelentésnek bizonyult. A legutóbbi időkig kevés írás született Waldbauer Imréről, illetve a Waldbauer Imre és Kerpely Jenő neve által fémjelzett Magyar Vonósnégyesről. A szűkszavú lexikoncikkek és rövidre fogott publikációk a szájhagyomány mellett leginkább Tóth Aladár, Jemnitz Sándor és társaik válogatott recenzióiból indultak ki. Mindeddig senki sem nézett tüzetesebben utána annak, hogy amiről ezek a

4 Tóth Aladár: „A Waldbauer–Kerpely vonósnégyes huszonötéves jubileuma. Ünnepi hangverseny a Zeneakadémiában, Bartók Béla közreműködésével", *Pesti Napló* 86/65. (1935. március 20.), 10–11.; kötetben: *Tóth Aladár válogatott zenekritikái 1934–1939*. Szerk. Bónis Ferenc. Budapest: Zeneműkiadó, 1968, 110–113.

5 [Szerző nélk.]: „A Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes", *Népszava* 62/259. (1934. november 18.), 6.

6 [Szerző nélk.]: „A jubiláló Waldbauer-kvartett", *Pesti Hírlap* 57/62. (1935. március 15.), rádiómelléklet, 12. A témához kapcsolódó további cikkek: [szerző nélk.]: „A Waldbauer vonósnégyes jubiláns esztendeje", *Az Est* 25/230. (1934. október 12.), 9. – ez a közlemény később változtatás nélkül megjelent a *Budapesti Hírlap* és a *Pesti Napló* hasábjain is; [szerző nélk.]: „A Waldbauer-kvartett jubileuma", *Nemzeti Újság* 17/64. (1935. március 19.), 13.

7 A fénykép pontos datálásához ld. Molnár Antalnak a fényképezkedés napján édesanyjához írt levelét: *Boëthius boldog fiatalsága*. Szerk. Demény János. Budapest: Magvető, 1989, 112–115., 114. A fénykép első megjelenése a sajtóban: *Pesti Napló Képes Melléklete* 11/11. (1935. március 17.), 1.

8 Erre a jelenségre Molnár Antal is utal egyik visszaemlékezésében, ld. Molnár Antal: „A 'Magyar Vonósnégyes'". In: *Magamról, másokról*. Szerk. Hamburger Klára. Budapest: Gondolat, 1974, 18–22., ide: 18.

kritikusok írtak – például arról, hogy Waldbauerék a modern zene héroszai lennének –, ténylegesen mennyire igaz, mennyi benne a csak az adott évre-évtizedre jellemző elem, esetlegesen mennyi bennük a jóindulatú megszépítés, esetlegesen a fikció.

Jelen írás választ ad arra, hogy a bemutatott szövegrészletek mennyire fedik a valóságot, hogy a Waldbauer–Kerpely-kvartett három és fél évtizedet átölelő munkásságában valóban olyan fontos szerepet játszott-e a kortárs zene, mint ahogyan azt ezek a kiragadott, bár kétségtelenül jellemző idézetek állítják.

Források

A kutatás kiindulási alapja a budapesti Bartók archívumbeli Waldbauer-gyűjtemény részét képező úgynevezett „hangversenynapló" volt.[9] Ez a dokumentum egy álló formátumú, világosbarna elő- és hátlapú, négyzethálós lapokból álló füzet (21x17 cm). A jelenlegi 1–3. lapokon – az előlap utáni eredeti fólió ki lett tépve – szereplő ceruzás, részben tintás írás az együttes által előadott kvartetteket és triókat, illetve kvintetteket és szextetteket listázza.[10] A 4. lap üres. Az 5–24. lapot hátulról előrefele haladva használták: ezen lapok közül az első 27 oldal visel oldalszámot, rajtuk kívül további 14 oldalon olvasható a Waldbauer–Kerpely-kvartett 1910. március 17.[11] és 1928. május 8. közötti koncertjeinek adatai, az egység utolsó oldala üres.

A füzet összeállítója Waldbauer Imre – az ő kézírása látható mindegyik oldalon –, keletkezésének pontos ideje és célja azonban nem ismert. Az írásrétegekből úgy tűnik, hogy a lista nem szervesen fejlődött ki (azaz nem folyamatosan kerültek bele az adatok), hanem retrospektív, talán korábbi összesítés(ek) tisztázata. A bejegyzések nem egyetlen alkalommal, de bizonyosan egymáshoz közeli időben készültek.

A „hangversenynapló" felbecsülhetetlen értékű információforrás, számos előadásról csak ezen keresztül van tudomásunk. A dokumentumnak azonban

9 BBA, Waldbauer-gyűjtemény, VIII. doboz (H-Bami, C-2135/16). A Bartók Archívum Waldbauer-gyűjteménye két nagyobb ajándékozás – Claudia Macdonald (Waldbauer Imre fiának, a zenetudós Waldbauer Ivánnak a második felesége) 2013-as és Katherine Waldbauer (Iván első házasságából született lánya, vagyis Imre unokája) 2020–2021-es donációja – nyomán jött létre.

10 A lajstromon különböző tintaszínek különböztethetők meg: barna (1–26. oldal, illetve a 27. oldal eleje), sötétkék (27–[28]. oldal), fekete ([28–31]. és [33–34]. oldal, illetve [36]. oldal jobb hasáb és [37]. oldal bal hasáb, [38]. oldal jobb hasáb és [39. oldal]), világoskék ([31]. oldal és [36]. oldal bal hasáb). Ceruzával íródott a [32]. oldal, a [33]. oldal bal hasábja, a [35.] oldal, a [37]. oldal jobb hasábja és a [38]. oldal bal hasábja, illetve a [40–41]. oldal, továbbá ceruzás javítások láthatók az 1., 3., 5–7., 13. és 15. oldalakon.

11 Ekkor – Kodály Zoltán szerzői estjén a Royal Szálló termében – volt a Waldbauer–Kerpely-kvartett első nyilvános hangversenye. Első hivatalos, de csak meghívott vendégek előtt tartott hangversenyük azonban pár nappal korábban, 1910. március 14-én volt a Zeneakadémián, ld. [szerző nélk.]: „Hangversenyek", *Budapesti Hírlap* 30/62. (1910. március 15.), 14. (NB. az újságcikk ugyan nem nevesíti a Waldbauer–Kerpely-kvartettet, a kontextusból – Bartók és Kodály új vonósnégyeseinek zárt körű előadásáról van szó, amelynek hivatalos bemutatója március 17-én, illetve 19-én lesz – egyértelmű, hogy róluk van szó.) A kvartett mindezt megelőzően, 1909–1910 fordulóján számos hangversenyt adott Waldbauerék Aradi utcai lakásán, válogatott közönség előtt.

vannak hiányosságai: a lajstrom egyrészt az 1928/1929-es szezonnal véget ér – azaz a kvartett működésének utolsó két évtizedét nem dokumentálja –, másrészt a pontos programokat nem mindig közli, különösen a korai évek külföldi hangversenyeiét. A kutatás előrehaladtával az is kiderült, hogy több – bár nem döntő mennyiségű – esetben a füzetben szereplő információk és az egyéb forrásból származó adatok között jelentős eltérések mutatkoznak.

Munkámhoz felhasználtam a Zenetudományi Intézet különböző gyűjteményeiben (Bartók Archívum, 20–21. Századi Magyar Zenei Archívum), illetve az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtárában eredetiben vagy másolatban őrzött plakátokat és műsorfüzeteket. Ezenkívül tanulmányoztam Tóth Aladár, Jemnitz Sándor, Kovács Sándor és Bartha Dénes válogatott zenekritika-kiadványait,[12] a *Nyugat*ban megjelent zenekritikák összkiadását,[13] Kodály Zoltán, Molnár Antal, Lajtha László és Járdányi Pál összegyűjtött írásait,[14] továbbá a Bartók Bélához, Kodály Zoltánhoz, Dohnányi Ernőhöz, illetve a Magyar Tanácsköztársaság zenei életéhez kapcsolódó dokumentumközreadásokat.[15]

12 *Tóth Aladár válogatott zenekritikái 1934–1939*. Szerk. Bónis Ferenc. Budapest: Zeneműkiadó, 1968; *Jemnitz Sándor válogatott zenekritikái*. Szerk. Lampert Vera. Budapest: Zeneműkiadó, 1973; *Kovács Sándor válogatott zenei írásai*. Szerk. Balassa Péter. Budapest: Zeneműkiadó, 1976; Bartha Dénes: *Zenekritikák a Pester Lloydban (1939–1944)*. Szerk. Scholz Anna. Budapest: MMA Kiadó, 2022.

13 *Zenei írások a Nyugatban*. Szerk. Breuer János. Budapest: Zeneműkiadó, 1978.

14 Kodály Zoltán: *Visszatekintés. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok,* 2. Szerk. Bónis Ferenc. Budapest: Argumentum, 2007; Molnár Antal: *Magamról, másokról*. Budapest: Gondolat, 1974; uő: *Boëthius boldog fiatalsága*; *Lajtha László írásai,* I–II. Szerk. Berlász Melinda–Ozsvárt Viktória–Biró Viola. Budapest: Rózsavölgyi és Társa, 2022; *Járdányi Pál összegyűjtött írásai*. Szerk. Berlász, Melinda. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 2000.

15 Demény János: „Bartók Béla tanulóévei és romantikus korszaka". In: *Zenetudományi tanulmányok,* II. Szerk. Szabolcsi Bence–Bartha Dénes. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1954, 323–387.; uő: „Bartók Béla művészi kibontakozásának évei. Találkozás a népzenével (1906–1914)". In: *Zenetudományi tanulmányok,* III. Szerk. Szabolcsi Bence–Bartha Dénes. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1955, 286–459.; uő: „Bartók Béla művészi kibontakozásának évei. Bartók Béla megjelenése az európai zeneéletben (1914–1926)". In: *Zenetudományi tanulmányok,* VII. Szerk. Szabolcsi Bence–Bartha Dénes. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1959, 5–427.; uő: „Bartók Béla pályája delelőjén (1926–1940)". In: *Zenetudományi tanulmányok,* X. Szerk. Szabolcsi Bence–Bartha Dénes. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1962, 189–727.; Ifj. Bartók Béla: *Bartók Béla életének krónikája*. Budapest: Magyarságkutató Intézet, 2021; *Kodály-dokumentumok,* I.: *Németország 1910–1944*. Szerk. Breuer János. Budapest: Zeneműkiadó, 1976; Eősze László: *Kodály Zoltán életének krónikája*. Budapest: Zeneműkiadó, 1977; Sávoly Tamás: „Dohnányi Ernő működése a Magyar Rádióban a rádiós hetilapok alapján. I. rész: 1925–1931". In: *Dohnányi Évkönyv 2003*. Szerk. Sz. Farkas Márta–Kiszely-Papp Deborah. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 2004, 251–326.; uő: „Dohnányi Ernő működése a Magyar Rádióban a Rádióélet című hetilap alapján. II. rész: 1932". In: *Dohnányi Évkönyv 2004*. Szerk. Sz. Farkas Márta. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 2005, 347–388. Kovács Ilona: „Dohnányi Ernő zongoraművészi pályája. I. rész: 1897–1921" és Sávoly Tamás: „Dohnányi Ernő működése a Magyar Rádióban a Rádióélet című hetilap alapján. III. rész: 1933". In: *Dohnányi Évkönyv 2005*. Szerk. Sz. Farkas Márta–Gombos László. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 2006, 63–150. és 339–388.; Kovács Ilona: „Dohnányi Ernő zongoraművészi pályája. II. rész: 1921–1944" és Sávoly Tamás: „Dohnányi Ernő működése a Magyar Rádióban a Rádióélet című hetilap alapján. IV. rész: 1933". In: *Dohnányi Évkönyv 2006/7*. Szerk. Sz. Farkas Márta–Gombos László. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 2007, 303–360. és 361–414.; *Dokumentumok a Magyar Tanácsköztársaság zenei életéből*. Szerk. Ujfalussy József. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1973.

Korunk technológiai fejlődésének hála a kutatásomba már több digitalizált és kereshető újsággyűjteményt is bevonhattam, így olyan hatalmas forrásmennyiség állt rendelkezésemre, amely akár csak egy évtizeddel ezelőtt elképzelhetetlen lett volna. Egy 2018 körüli próbafúrást követően 2020 februárja és áprilisa között néztem végig az *Arcanum Újságok* (eredeti nevén: *Arcanum Digitális Tudástár*, ADT) „Waldbauer" kulcsszóra kiadott találatait, ami már akkor is több mint tízezer tételt jelentett.[16] Miután az *Arcanum* rendszerében lehetőség van keresést lefuttatni csak a legutóbbi időkben feltöltött anyagon, ezért azóta is rendszeres időközönként frissítem a gyűjteményemet. Szintén 2020 tavaszán és szintén „Waldbauer" kulcsszóval vizsgáltam át a *Hungaricana* találatait.[17] 2022-ben a „Waldbauer" kulcsszóval lekérdeztem a *Nemzeti Archívum* (akkori nevén: *MTVA Archívum*) adatbázisát is, amely elsősorban az együttes rádiós szerepléseivel kapcsolatosan adott információkat.

Míg a Waldbauer–Kerpely-kvartett – mint később szó lesz róla – az 1930-as évektől kezdve szinte csak Magyarország területén adott koncertet, az 1910–1914, illetve az 1919–1927 közötti időszakban rendszeresen szerepelt külföldön is. Ezen hangversenyek sajtórecepciójának is megpróbáltam utánanézni. Elsőként, még 2020 áprilisában az *ANNO – AustriaN Newspapers Online*-t[18] és a *Gallicát*[19] néztem át. Abban az időben még nem létezett, vagy csak nem értesültem arról, hogy létezik-e átfogó, azaz nem egyes tartományok által menedzselt és csak arra a területre fókuszáló össznémetországi sajtóadatbázis. Így csak 2024 tavaszán leltem rá a *Deutsches Zeitungsportal*ra,[20] amelyet ugyanazokkal a kulcsszavakkal faggattam, mint annak idején az *ANNO*-t. A Waldbauer–Kerpely-kvartett történetében jelentős szerepet játszottak a hollandiai turnék, így még 2020 márciusában és áprilisában számos németalföldi újsággyűjteményt vizsgáltam át.[21] Szintén fontos ország volt az együttes számára az Egyesült Királyság. Ottani tevékenységüket a *The British Newspaper Archives* és a *BBCGenome* segítségével térképeztem fel 2020 tavaszán.[22] Négy évvel később, 2024 tavaszán az egyébként az Egyesült Államokra

16 http://adtplus.arcanum.hu (utolsó megtekintés: 2024. október 4.).

17 http://library.hungaricana.hu (utolsó megtekintés: 2024. október 4.). Megjegyzendő, hogy sok itteni találat ma már az ADT-ben is elérhető.

18 http://anno.onb.ac.at/, kulcsszavak: „Ungarisches Streichquartett", „Imre Waldbauer", „Emmerich Waldbauer" (utolsó megtekintés: 2024. október 4.).

19 http://gallica.bnf.fr, kulcsszavak: „Quatuor Hongrois", „Waldbauer" (utolsó megtekintés: 2024. október 4.).

20 https://www.deutsche-digitale-bibliothek.de/newspaper/ (utolsó megtekintés: 2024. október 4.).

21 *Lokale en regionale kranten uit het westelijk Gelders Rivierengebied* http://regionaalarchiefrivierenland.nl/kranten; *Koninklijke Bibliotheek (1618–1995) (Delpher)* http://www.delpher.nl/nl/kranten/; *City of Leiden's Newspapers 1720–1995* http://leiden.courant.nu/; *Leeuwarder Courant archive* http://www.archiefleeuwardercourant.nl/; Utrechts Nieuwsblad http://www.hetutrechtsarchief.nl/collectie/kranten/; kulcsszavak (mindegyik adatbázisnál): „Waldbauer", „Hongaarsch Strijkkwartet" (utolsó megtekintés: 2024. október 4.). 2024 tavaszán a találataimat összevetettem Joop Leijendeckers holland zenetudós gyűjtésével, aki a korai holland Bartók-recepció miatt nézett utána a Waldbauer–Kerpely-kvartett hollandiai működésének.

22 https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/ és https://genome.ch.bbc.co.uk/; kulcsszavak: „Hungarian Quartet", „Hungarian String Quartet", „Waldbauer" (utolsó megtekintés: 2024. október 4.).

összpontosító, de jelentős brit anyaggal is rendelkező *Newspaper.com*-on futtattam le kereséseket.[23] Végül, de nem utolsósorban 2020 tavaszán még egy-egy csehországi és romániai repozitóriumot is átvizsgáltam.[24] Összességében tehát több mint 30 000 releváns találattal dolgozhattam.

Mindezek mellett néhány további – elsősorban zárt körű – eseményről különböző, itt most egyesével nem részletezett levelezés- és visszaemlékezés-közreadásból szereztem tudomást. Jelen tanulmányt és a hozzá kapcsolódó függeléket mindezek alapján állítottam össze.

A vizsgálat tárgyát képező hangversenyek időbeli, területi eloszlása és ennek háttere

A kutatás során 944, a Waldbauer–Kerpely-kvartett által adott hangversenyt sikerült feltérképezni (lásd az *1. diagram*ot a 250. oldalon). Ez a szám magában foglalja egyrészt a kvartett-társaság saját, önálló hangversenyeit, másrészt azokat az eseteket, amikor az együttes másvalakik hangversenyén működött közre. Értelemszerűen nem képzik a korpusz tárgyát Waldbauer Imre és Kerpely Jenő különkülön, szólistaként adott hangversenyei, Waldbauer és Kerpely duófellépései, Waldbauer és Kerpely zongoratriós koncertjei (Rachmanyinov–Waldbauer–Kerpely, Bartók–Waldbauer–Kerpely, Dohnányi–Waldbauer–Kerpely stb.),[25] illetve az olyan alkalmak, amikor a kvartettből csak három tag lépett fel. Szintén nem részei a vizsgálatnak a Magyar Rádió Házikvintettje 1931 és 1933 közötti hangversenyei.[26]

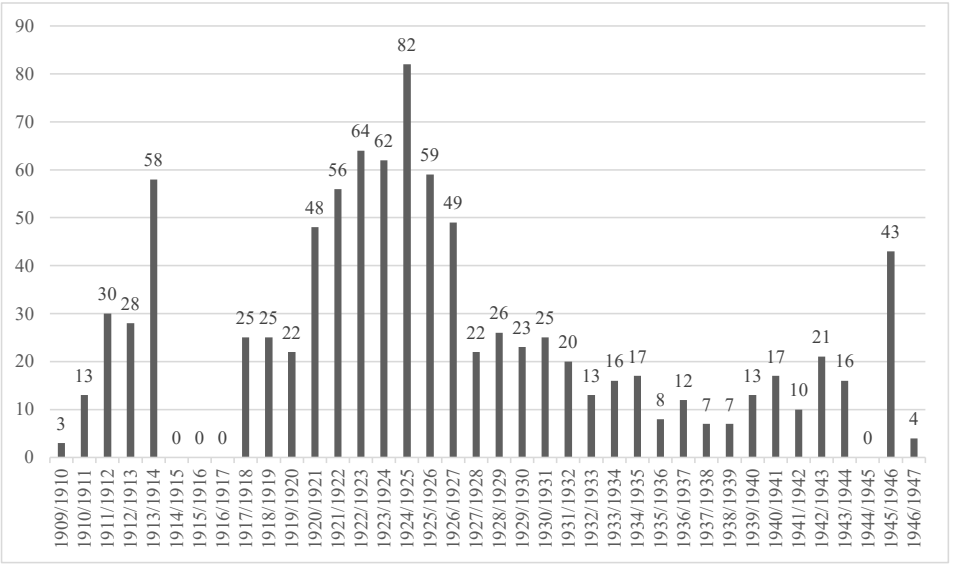
A koncertek helyszínüket tekintve négy kategóriába rendezhetők: (1) budapesti koncertek; (2) a Budapesten kívüli magyarországi – „vidéki" – hangversenyek; (3) „határon túli" hangversenyek, azaz koncertek olyan területeken, amelyek a trianoni békeszerződést megelőzően Magyarországhoz, utána szomszédos országokhoz tartoztak, illetve egyes részeik 1938–1944 között újból Magyarország fennhatósága alatt álltak; (4) külföldi, azaz a Magyar Királyság 1918 előtti határain túli hangversenyek (lásd az *1. táblázat*ot a 251. oldalon). A kutatás ennél részletesebben nem tesz különbséget a hangversenyek között: nincsen distinkció a nyilvános vagy zárt körű, illetve a közösségi vagy privát térben megtartott események között, valamint a hagyományos előadások és a rádióstúdióban adott koncertek között.

23 https://newspaper.com; kulcsszavak: „Hungarian Quartet", „Hungarian String Quartet", „Waldbauer" (utolsó megtekintés: 2024. október 4.).

24 *Biblioteca Digital BCU Cluj* http://dspace.bcucluj.ro/; *Digital library Kramerius:* https://kramerius5.nkp.cz/; kulcsszó: Waldbauer (utolsó megtekintés: 2024. október 4.).

25 Waldbauer és Kerpely zongoratrió-partnereinek áttekintését ld. Németh Zsombor: „Dohnányi Ernő és a Waldbauer–Kerpely Vonósnégyes". In: *Dohnányi-tanulmányok 2021*. Szerk. Laskai Anna–Ozsvárt Viktória. Budapest: ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézet, 2021, 141–185., ide: 180.

26 1931 és 1933 között működött a Magyar Rádió Házikvintettje, amely igényes könnyűzenét és könnyen befogadható komolyzenei részleteket játszott a szórakoztató zene számára fenntartott déli és délutáni műsorsávban, valójában Polgár Tibort és a Waldbauer–Kerpely-kvartettet takarta, ld. Németh: *Dohnányi Ernő és a Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes…*, 160–162. A kvartett tagjai külön-külön ezt megelőzően, illetve később is szerepet vállaltak a rádió háziegyütteseiben.

1. diagram. A Waldbauer–Kerpely-kvartett hangversenyeinek száma és időbeli eloszlása

Az együttes hangversenyeinek idő- és térbeli eloszlását a 20. század viharos történelme több ponton jelentősen befolyásolta. A kvartett 1914 nyárutója és 1917 ősze között az 1. világháború,[27] 1944 második fele és 1945 második fele között a 2. világháború miatt teljesen szüneteltette tevékenységét.[28] Az aktuális politikai helyzet jelentős hatással volt arra is, hogy hol koncerteztek: 1917–1918-ban a nemzetközi turnék helyett a magyarországi vidéki városokban tartottak körutat – jelentős részben olyan településeken, amelyek nemsokára idegen kézre kerültek. 1927/1928 után, amikor a revíziós politika felerősödése miatt feszültebbé vált a viszony Magyarország és a kisantant országai között, lassacskán el-

27 A kvartett 1914 augusztusában függesztette fel tevékenységét, miután a négy tag közül hármat (Waldbauert, Kornsteint és Kerpelyt) katonai szolgálatra hívtak be, ők a következő években az orosz-, illetve az olasz fronton szolgáltak, ld. [szerző nélk.]: „Gordonka és ágyúdörgés", *Világ* 5/283. (1914. november 10.), 10.; [szerző nélk.]: „A gordonkaművész hangszere", *Nagybánya* 15/31. (1917. augusztus 2.), 2. A harcok szüneteiben a kvartett tagjai igyekeztek összeülni próbálni, és különböző híradások arról tanúskodnak, hogy eredetileg már 1916 őszén szó volt a kvartett működésének újraindításáról, de a Waldbauer–Kerpely-kvartett csak egy évvel később tért vissza a pódiumra, ld. [szerző nélk.]: „Magyar vonósnégyes", *Pesti Napló* 68/242. (1917. szeptember 29.), 12.

28 A német csapatok 1944. március 19-i bevonulása után a Waldbauer–Kerpely-kvartett nem adott több nyilvános hangversenyt, utolsó dokumentálható szereplésük április 12-én volt a budapesti rádióban. Kerpely Jenő akkori feleségének visszaemlékezései szerint az együttes azonban a nyilasok októberi hatalomátvételéig még rendszeresen tartott próbákat, ld. Theresa de Kerpely: *Of Love and Wars*. New York: Stein and Day, 1984, 171., 195. A kvartett dokumentálhatóan 1945 nyarától kapcsolódott be újra a hangversenyéletbe, viszont Tátrai Vilmos naplófeljegyzéseiből az is tudható, hogy Waldbauer már március 2-án jelentkezett a Zeneművészek Szabad Szakszervezeténél, ahol azonnal munkához látott, ld. Somogyi Vilmos: „Zenei életünk 1945-ben", *Muzsika* 3/4. (1960. április), 3–7., ide: 5.

Évad	Budapest	„Vidék”	„Határon túl”	Külföld
1909/1910	3	0	0	0
1910/1911	10	0	1	2
1911/1912	9	0	2	19
1912/1913	7	2	0	19
1913/1914	10	4	3	41
1917/1918	7	5	6	7
1918/1919	22	1	0	2
1919/1920	9	2	0	11
1920/1921	26	2	14	6
1921/1922	11	4	20	21
1922/1923	9	6	8	41
1923/1924	16	12	11	23
1924/1925	7	6	3	66
1925/1926	12	9	15	23
1926/1927	9	14	8	18
1927/1928	10	1	1	10
1928/1929	17	4	0	5
1929/1930	13	0	0	10
1930/1931	14	0	0	11
1931/1932	19	0	0	1
1932/1933	12	1	0	0
1933/1934	16	0	0	0
1934/1935	15	2	0	0
1935/1936	8	0	0	0
1936/1937	8	0	0	4
1937/1938	7	0	0	0
1938/1939	7	0	0	0
1939/1940	12	1	0	0
1940/1941	16	1	0	0
1941/1942	10	0	0	0
1942/1943	20	0	0	1
1943/1944	13	1	2	0
1945/1946	40	0	0	3
1946/1947	4	0	0	0

1. táblázat. A Waldbauer–Kerpely-kvartett hangversenyeinek térbeli eloszlása

maradoztak a volt magyarországi területeken tartott koncertek, amelyek száma az 1920-as évek elején még igen magas volt. A zűrzavaros helyzetek olykor konjunktúrát hoztak: a kvartett jelentős számú hangversenyt adott az 1. Magyar Népköztársaság és a Magyar Tanácsköztársaság fennállása alatt,[29] közvetlenül a 2. világháború után, 1945/1946 folyamán pedig korábban nem látott mennyiségű fellépésük volt.[30]

A Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes első két külföldi koncertje Bécsben és Berlinben volt 1911 februárjában és márciusában. Az együttes első turnéjára – azaz legalább három egymást követő koncertből álló külföldi hangversenysorozatára – az év őszén került sor Hollandiában, az oda- és visszaúton néhány németországi város és Bécs érintésével.[31] Az „Ungarisches Streichquartett", illetve a „Quatuor Hongrois" hamar elismert és keresett márkává vált, a Magyar Vonósnégyesnek 1931 tavaszáig számos további nemzetközi turnéja volt,[32] az 1910-es évek végén pedig egy saját hangversenysorozata a bécsi Musikvereinben.

Waldbauerék nemcsak a szakmai dicsőség – illetve később a más országok fennhatósága alá került magyar és német ajkú közösségekkel való kapcsolattartás – miatt vállaltak külföldi fellépéseket, hanem a megélhetés miatt is. Az 1911/1912–1913/1914 közötti időszakban az évi 5-6 bérletes hangversenyükön kívül szinte egyáltalán nem adtak hangversenyt Magyarországon, mert – amint egy névtelen kritikus 1914 tavaszán fogalmazott – „idehaza még mindig nem méltatják őket kellően anyagilag".[33] Ugyanez az ok állt amögött is, hogy az 1921/1922-es évadtól a budapesti hangversenyek ugyancsak egy kis szeletét képezték a kvartett tevékenységének. Ebben az időszakban az együttes végleges külföldre költözésének,

29 A Waldbauer–Kerpely-kvartett 1918 végétől kezdve lépett fel munkáshangversenyeken, a Tanácsköztársaság megalakulását követő egyik első koncert is az együtteshez fűződött, ld. *Dokumentumok a Magyar Tanácsköztársaság zenei életéből*, 165. sk. A kommün ideje alatt olyan keretek között léptek fel, mint a MA propagandadélutánja, illetve a Vörös Őr hadosztályparancsnokság propagandaosztályának estje, ld. Csaplár Ferenc: *Bartók Béla, Kassák Lajos* [kiállítási katalógus]. Budapest: Kassák Múzeum, 2006, 16.; [szerző nélk.]: „Munkáshangverseny és matiné", *Népszava* 47/157 (1919. július 4.), 7.

30 Megjegyzendő azonban, hogy egy részük lehet, hogy végül nem valósult meg, másrészt jelentős részük egyetlen műsorszámból álló stúdiókoncert volt, amelyekre – Tátrai Vilmos visszaemlékezése szerint – kevés próbával vagy sokszor próba nélkül került sor, ld. Zsoldos Péter: „Tátrai vonósnégyes", *Muzsika* 14/12. (1971. december), 33–35., ide: 34.

31 „Molnár Antal levelei a Waldbauer–Kerpely[-]vonósnégyes és Kodály kvartettjének hollandiai sikeréről". In: uő: *Magamról, másokról*, 19–20.

32 1911. ősz: Hollandia–Németország–Bécs; 1912. ősz: Kvarner-öböl–Németország–Hollandia–Párizs; 1913 eleje: Hollandia–Berlin; 1913. ősz: Hollandia–Németország–Prága–Bécs; 1914. év eleje: Berlin–Hollandia–Párizs–St. Moritz; 1914. tavasz: Prága–Berlin; 1919. ősz: Hollandia–Bécs; 1921. év eleje: Pozsony–Bécs; 1921. tavasz: Csehszlovákia, Románia–Csehszlovákia; 1921. ősz: Románia, 1922. tavasz: Hollandia, Csehszlovákia, Hollandia–London; 1922. ősz: Románia, Hollandia–Párizs–London; 1923. tavasz: Németország–Nagy-Britannia–Olaszország; 1923. tél: Románia; 1924. tavasz: Nagy-Britannia, Románia; 1924. ősz: Hollandia–Nagy-Britannia–Mannheim; 1925. év eleje: Csehszlovákia; 1925. tavasz: Winterthur–Nagy-Britannia–Spanyolország; 1925. ősz: Nagy-Britannia–Csehszlovákia, Románia; 1926. tavasz: Nagy-Britannia, Románia; 1927. év eleje: Románia, Nagy-Britannia; 1929. év eleje: Nagy-Britannia; 1930. év eleje: Nagy-Britannia; 1931. év eleje: Németország–Nagy-Britannia; 1931. tavasz: Csehszlovákia.

33 [Szerző nélk.]: „Hangversenyek", *Pest Hírlap* 36/53. (1914. március 3.), 8.

sőt megszűnésének híre is felröppent.[34] Az 1920-as–1930-as évek fordulóján kibontakozó gazdasági világválság hatására azonban a Waldbauer–Kerpely-kvartett hangversenyeinek száma drasztikusan lecsökkent, és ami maradt, arra elsősorban Budapesten került sor.

A hangversenyek mennyiségére és területi eloszlására az is hatással volt, hogy éppen kik játszottak az együttesben. Amikor 1910 tavaszán a késő tizenévesekből és egy korai huszonévesből álló Waldbauer Imre–Temesváry János–Molnár Antal–Kerpely Jenő-kvartett Kodály Zoltán és Bartók Béla szerzői estjein a nyilvánosság elé lépett, még nem gondoltak arra, hogy vállalkozásuknak lesz folytatása.[35] Az 1911-ben elindult nemzetközi szereplések viszont azzal kecsegtették az ifjú muzsikusokat, hogy a kvartettezésből – amely ekkoriban elsősorban „házi" műfajnak számított – igenis lehet professzionális karriert csinálni. Az első években Molnár kivételével a tagoknak nem is volt igazán más munkájuk (és életcéljuk), ezért számukra fontos volt, hogy minél több koncert legyen. A sok irányba érdeklődő Molnár viszont éppen az egyre gyarapodó koncertek miatt lépett ki az együttesből az 1911/1912-es évad végén, helyét Kornstein Egonnak adva át.[36]

Waldbauer Imre 1913-tól a Fodor Zeneiskolában tanított, Kerpely pedig ugyanettől az évtől a Zeneakadémián volt óraadó. Ugyanitt 1918/1919-ben kollégák is voltak, és a Tanácsköztársaság bukása után mindkettőjüket elbocsátották.[37] Temesváry 1914-ben lett a Nemzeti Zenede tanára, 1922-től pedig az Országos Postás Zeneiskola tanára, illetőleg igazgatója.[38] Mindezek azonban nem befolyásolták őket abban, hogy fő hivatásuknak a kvartettezést tartsák, és így a helyzet az 1920-as évek elején hasonló volt, mint tíz évvel korábban: a kvartettben játszó személyek többségének érdeke volt a rentábilis működés érdekében a koncertek számának növelése, a rengeteg (külföldi) fellépés és a megfeszített tempó pedig erodálta az együttest. Az 1922/1923-as szezon végén Kornstein az Egyesült Államokba köl-

34 [Szerző nélk.]: „Kivándorol a magyar kvartett. Kerpely Jenő nyilatkozata", *Uj Nemzedék* 3/266. (1921. október 11.), 2.; [szerző nélk.]: „A Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes hangversenyei", *Világ* 16/202. (1925. szeptember 9.), 10. (NB. ugyanez a cikk közli Waldbauer Imre cáfolatát is.)

35 Vö. B. B.: „Tizenöt év, ezer koncert. Jubilál a Waldbauer–Kerpely-kvartett", *Pesti Napló* 76/99. (1925. május 3.), 17.; [szerző nélk.]: „Huszonötéves a Waldbauer–Kerpely vonósnégyes. Kerpely Jenő a vonósnégyes múltjáról", *Ujság*, 10/64. (1935. március 19.), 16.; Waldbauer Imre: „A magyar kamarazene". In: *A magyar muzsika hőskora és jelene történelmi képekben*. Szerk. Batizi László. Budapest: Dr. Pintér Jenőné kiadása, 1944, 137–144., ide: 143.; Molnár Antal: „Molnár Antal levele egy muzsikushoz". In: *A magyar zene krónikája. Zenei művelődésünk ezer éve dokumentumokban*. Szerk. Legány Dezső–Bónis Ferenc. Budapest: Zeneműkiadó, 1962, 429–431., ide: 431.

36 Molnár a *Zeneközlöny* 1912. április 11-i számában jelentette be a kilépését, idézi Demény: *Bartók Béla művészi kibontakozásának évei…*, 371. A hivatalos indoklás szerint Molnár azért lépett ki, hogy zeneszerzői és zenetudósi munkáira koncentrálhasson. Döntése mögött valójában súlyos belső vívódások, illetve a kvartett tagjaival (különösen Kerpelyvel) való személyes konfliktusok álltak, ld. Dalos Anna: „A zenetudós útja. Az ifjú Molnár Antalról". In: *Zenetudományi Dolgozatok 2019–2020*. Szerk. Kim Katalin–Békéssy Lili Veronika. Budapest: BTK Zenetudományi Intézet, 2021, 229–238. Kornstein érkezését az 1912/1913-as évad elején jelentették be, ld. [szerző nélk.]: „A Waldbauer–Kerpely vonósnégyes ezidei szereplése", *Az Ujság* 10/229. (1912. szeptember 27.), 13.

37 Farkas Zoltán: „Waldbauer Imre", ill. Szitha Tünde: „Kerpely Jenő", ld. https://lfze.hu/nagy-elodok (utolsó megtekintés: 2024. október 9.).

38 *A magyar muzsika könyve*. Szerk. Molnár Imre. Budapest: Havas Ödön, 1936, 501.

tözött, posztját a korábbi másodhegedűs Temesváry vette át, míg az orosz fogságból frissen hazatért Melles Béla lett az új szekund.[39] Melles azonban egyetlen évadot követően inkább visszatért a Melles–Zsámboky-kvartetthez, illetve az Operaház zenekarának koncertmesterségéhez.[40] Utódja a húszas évei elején járó Keszler Jenő lett, aki viszont 1926/1927-es szezon végeztével Nagy-Britanniába települt, elfogadva egy jól fizető koncertmesteri állást, átadva helyét a néhány évvel idősebb Országh Tivadarnak.[41]

Az 1920-as évek végén a kvartett tagjai már bőven a harmincas éveikben jártak – legtöbbüknek családja is volt – és egyre égetőbb kérdéssé vált számukra a biztos egzisztencia megteremtése. Ezt végül is nem a kvartettjátékkal, hanem zeneakadémiai állásokkal tudták elérni: Temesváry 1926-ban, Kerpely 1927-ben, Waldbauer 1928-ben lett (újra) a Zeneakadémia tanára.[42] Országh 1927-ben, még a kvartettbe való belépése előtt lett a Zeneakadémia oktatója.[43] Waldbauer és Kerpely „otthona" egyre inkább a Zeneakadémia lett, 1935-ben szerepet vállaltak a rövid életű Zeneművészeti Főiskolai Tanárok Kamarazene Együttesében is.[44]

A Waldbauer–Kerpely-kvartett tagjai nemcsak tanítással, hanem más zenei projektekkel is igyekeztek bebiztosítani magukat, amely szintén a vonósnégyes-társaság koncertjeinek számát csökkentette. Temesváry 1927-től a Filharmóniai Társaság Zenekarának szólómélyhegedűse, 1931–1934 között ügyvezető igazgatója volt.[45] Országh 1930-ban zongorás triót alapított Kerntler Jenővel és Friss Antallal, két évvel később pedig vonóstriót Salgó Sándorral és Friss-sel. Mivel egyre több szólófellépése is lett, ezért 1932-ben kilépett a Waldbauer–Kerpely-kvartettből.[46] Utódja a valamivel fiatalabb Hannover György lett, aki viszont a Városi Színház hangszeres együttesének tagjaként és a Budapesti Hangversenyzenekar koncertmestereként is tevékenykedett.[47] Kerpely a harmincas évektől újból intenzíven koncertezett szólistaként – előfordult, hogy a kvartettnek miatta kellett egy már meghirdetett koncert időpontját az utolsó pillanatban megváltoztatnia.[48]

A harmincas évek elejétől kezdve mindemellett a primárius és a csellista egészségi problémái is hátráltatták az együttes működését.[49] 1935 decemberében

39 [Szerző nélk.]: „A Waldbauer-vonósnégyes új összeállítása", *Az Est* 14/212. (1923. szeptember 21.), 8.
40 [Szerző nélk.]: „Új vonósnégyes", *Világ* 15/244. (1924. november 16.), 12.
41 –pl– [Pollatschek (Pataki) László]: „A Waldbauer–Kerpely kvartett", *A Zene* 7/5. (1925. május 30.), 119–120.
42 *A magyar muzsika könyve*, 501. https://lfze.hu/nagy-elodok
43 [Szerző nélk.]: „Országh Tivadar", ld (utolsó megtekintés: 2024. október 9.).
44 [Szerző nélk.]: „Kamarazene-együttes alakult a Zeneakadémia tanáraiból", *Rádióélet* 2/6. (1935. február 12.), 23.
45 *A magyar muzsika könyve*, 501.
46 [Szerző nélk.]: „Változások zenei életünkben", *Nemzeti Ujság* 14/117. (1932. május 29.), 27.
47 [Szerző nélk.]: „Változás a Waldbauer–Kerpely négyesben", *Az Est* 23/116. (1932. május 28.), 10.; [szerző nélk.]: „Hannover György". In: *Uj Idők Lexikona,* 11–12. Budapest: Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt., 1938, 2998.
48 [Szerző nélk.]: „A 'Koncert' rendezései", *Magyar Hirlap* XLV/34. (1935. február 10.), 16.
49 [Szerző nélk.]: „Kerpely Jenőt, a kiváló csellóművészt beszállították a Korányi klinikára", *Az Est* 23/81. (1932. április 14.), 5.; [szerző nélk.]: „Waldbauer Imre zeneművészeti főiskolai tanár, hegedűművész orbáncban súlyosan megbetegedett", *Pesti Hírlap* 55/285. (1933. december 16.), 5.; Kovács Ilona:

a munkától túlhajszolt Hannover mindössze huszonnyolc évesen elhunyt,[50] ez a Waldbauer–Kerpely-kvartett működését is hónapokra megakasztotta. 1936 tavaszán Országh tért vissza az együttesbe,[51] azonban a következő, 1936/1937-es évad megint nem tudott elindulni Waldbauer hónapokig tartó súlyos betegsége miatt – 1936 decemberi visszatérésekor írta Jemnitz Sándor azt, hogy „ő is azok közül való, akiknek munkásságát csak akkor értékeljük és becsüljük meg igazán, ha annak folytonosságát veszély fenyegeti."[52] Waldbauer elhúzódó ínhüvelygyulladása a későbbiekben is okozott problémákat.[53]

Temesváry tanári kötelezettségeinek és zenekari szólamvezetői feladatainak sűrűsödése miatt az 1937/1938-as évad végén szintén kilépett az együttesből,[54] a másodhegedűsből lett brácsás, Országh pultját pedig Szervánszky Péter örökölte. Az 1940-es évek első felében Szervánszky katonakötelessége akadályozta több alkalommal a kvartett munkáját, így vált az együttes egyfajta állandó kisegítőjévé Tátrai Vilmos, aki ekkoriban Országh Tivadarral felváltva látta el a Budapesti Hangversenyzenekar hangversenymesteri teendőit.[55]

Hannover, Szervánszky és Tátrai nevének felbukkanása azt is jelzi, hogy az 1930-as évektől kezdve már egy újabb kamarazenész-generáció is megjelent a színen. Ők már Waldbauer kamarezene-növendékei voltak a Zeneakadémián, Szervánszky ráadásul alapító tagja volt a további Waldbauer-tanítványokat sorai között tudó Új Magyar Vonósnégyesnek.[56] Véget ért tehát az a nagyjából két-két és fél évtized, amikor a Waldbauer–Kerpely-kvartett neve egyet jelentett a budapesti vonósnégyes-játékkal.[57]

„Többszakaszos komponálás Dohnányi Ernő zeneszerzői műhelyében. A C-dúr szextett (Op. 37) I. tételének vázlattanulmánya". In: *Tanulmánykötet Ujfalussy József emlékére*. Szerk. Berlász Melinda–Grabócz Márta. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia–L'Harmattan, 2013, 195–224., ide: 204.

50 A Waldbauer–Kerpely-kvartett külön gyászjelentést adott ki, a temetésen az együttes nevében Temesváry János mondott gyászbeszédet, ld. [szerző nélk.]: „Hannover György hegedűművész tragikus halála", *Magyar Hírlap* 45/288. (1935. december 18.): 6.; [szerző nélk.]: „Hannover György temetése", *Budapesti Hírlap* 55/290. (1935. december 20.), 12.

51 [Szerző nélk.]: „Betöltötték Hannover György helyét a Waldbauer-vonósnégyesben", *Magyarország* 43/71. (1936. március 25.), 8.

52 (J. S.) [Jemnitz Sándor]: „Dohnányi–Waldbauer–Kerpely", *Népszava* 64/278. (1936. december 17.), 4.

53 Ld. pl. lv. [Lányi Viktor]: „Waldbauer–Kerpely kamaraest", *Pesti Hírlap* 62/11. (1940. január 16.), 8.

54 Jemnitz Sándor: „A Waldbauer-vonósnégyes I. Beethoven-estje", *Népszava* 66/246. (1938. október 29.), 6.

55 Amint azt Tátrai több helyen is szóvá tette (ld. pl. *Üzenetek a XX. századból*. Szerk. Bónis Ferenc. Budapest: Püski, 2002, 208.), nincs túl sok nyoma a Waldbauer-vonósnégyesben való szereplésének, mivel Waldbauer mindig a hivatalos második hegedűs nevét íratta ki a plakátra, illetve mondatta be a Rádióban. 1945 előtt Tátrai közreműködése csak egyszer dokumentálható, az 1944. március 2-i miskolci fellépésen, ld. pl. Gebauer Lajos István: „Waldbauer–Kerpely vonósnégyes hangversenye", *Magyar Élet* 6/51. (1944. március 3.), 4.

56 Lőwenberg Dániel: *Végh Sándor*. Budapest: Rózsavölgyi, 2012, 58–60.

57 Ennek oka egyrészt az volt, hogy 1910-ben tulajdonképpen légüres térbe érkeztek: az első nyilvános fellépések akkora sikert arattak, hogy a két akkori professzionális vonósnégyes, a Grünfeld–Bürger- és a Szerémi–Schiffer-társaság egyik napról a másikra befejezte működését, ld. Molnár Antal: „Az új magyar zene kibontakozása (II. közlemény)", *Magyar Zene* I/5. (1961. március), 489–497., ide: 497. Másrészt hogy a tízes–húszas évek fordulóján, a háborút követő elzártság éveiben nívós műsoraikkal →

A hangversenyek számának alakulásában természetesen közrejátszottak a hangversenyélet általánosabb változásai is. Papp Viktor egy 1930-as írása szerint „[a] kamarazenetársaság művészete nem hanyatlott, de a közönség pártolása megcsappant", mivel „[a]z általános zenei érdeklődés inkább az opera és szimfonikus zene felé" hajlott.[58] Major Ervin szintén egykorú cikke szerint a húszas évek végét és a harmincas évek elejét „a [budapesti] hangversenyek valóságos áradata" jellemezte, azonban eközben a hangversenytermek „mindjobban elnéptelenedtek".[59] A negyvenes években Waldbauerék koncertjeit leginkább már csak egy maroknyi, ámde rendkívül hűséges rajongótábor látogatta.[60]

Szintén jelentős változást jelentett a rádió megjelenése és elterjedése – ettől kezdve ugyanis már nem volt feltétlenül szükséges elmenni egy hangversenyre a Waldbauer–Kerpely-kvartett meghallgatásához. Már 1926-ból ismerünk példát arra, hogy a rádió közvetítette az együttes egy hangversenyét,[61] 1927-től kezdve pedig rendszeressé váltak a rádióstúdióban adott Waldbauer–Kerpely-hangversenyek – nem csak a Magyar Rádióban, hanem például a BBC-ben és különböző németországi rádióadókban is.

Kortárs zeneművek a Waldbauer–Kerpely-kvartett előadásában

A kutatás tehát az előbbiekben ismertetett hangversenykorpusz műsoraiból indul ki, és 859 programot vizsgál (a műsor 85 fellépés esetében ismeretlen). Vizsgálódás tárgyát képezik a vonósnégyesre írt darabok, illetve minden olyan egyéb műsorszám, amelynek előadásában a kvartett legalább két tagja részt vett – tehát a hegedű- illetve csellószonáták nem számítanak bele a statisztikába.

Miután egymásnak ellentmondó adatok állnak rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy az együttes és környezete mit értett modern vagy kortárs zenén, ezért ennek kritériumait e kutatáshoz külön meg kellett határozni. A vizsgálatba olyan zeneművek kerültek be, amelyek 1892 – Waldbauer Imre születésének éve – után keletkeztek és szerzőjük 1910-ben – a Waldbauer–Kerpely-kvartett nyilvános bemutatkozásának évében – még élt. E kissé nyakatekert és talán önkényesnek tűnő kritérium célja az egyértelműen a 19. századhoz köthető zeneszerzők kései

és kulturált, nyugatias előadói stílusukkal sikeresen pótolták az elmaradt külföldi előadókat, és kijelölték a színvonalat más hazai előadások számára is, ld. [szerző nélk.]: „A Zenei Főiskola leszorítja a magyar zeneművészeket a hangversenydobogóról", *Uj Nemzedék* 3/192. (1921. augusztus 31.), 2.; [szerző nélk.]: „Tatárjárás", *Világ* 12/290. (1921. december 25.), 19. Egy az 1920-as évek végén keletkezett cikk szerint „[h]a ma a kamarazenének nálunk nagy közönsége van, az Waldbauerék érdeme", ld. Szánthó Dénes: „Világhírű magyar kvartettek", *Délibáb* 3/5. (1929. február 2.), 52–56., ide: 55.

58 Papp Viktor: „Hat év magyar zeneművészete", *Budapesti Szemle* 216/628. (1930), 282–305., ide: 300.

59 Major Ervin: „A mult zenei év", *Budapesti Szemle* 216/626 (1930), 136–147., ide: 138.

60 Ld. pl. Jemnitz Sándor: „Visszapillantás négy hét zenei eseményeire", *Népszava* 67/4. (1939. január 22.), 15.; [szerző nélk.]: „A Waldbauer–Kerpely vonósnégyes kamaraestje", *Uj Magyarság* 8/241. (1941. október 22.), 8.; Tóth Dénes: „A magyar főváros az utóbbi időben a világ egyik zenei központjává fejlődött. Egy zenei évad tanulságai", *Esti Ujság* 8/147. (1943. július 3.), 5.

61 1926. február 4., Birmingham, műsoron Schubert a-moll „Rosamunde" (D. 804), Mozart B-dúr (K. 458) és Dvořák F-dúr „Amerikai" (Op. 96) vonósnégyese.

műveinek (például Dvořák 1893-ban keletkezett F-dúr „amerikai" vonósnégyesének) kiszűrése volt.

Mindezek figyelembevételével a Waldbauer–Kerpely-kvartett 57 kortárs zeneszerző 92 művét adta elő (lásd a *Függelék*et). Közülük 23 budapesti vagy Budapesthez kötődő (Ádám Jenő, Bartók Béla, Dohnányi Ernő, Frid Géza, Kadosa Pál, Kodály Zoltán, Korányi Frigyes,[62] Koessler János,[63] Kósa György, Lajtha László, Lendvai Ervin, Molnár Antal, Radnai Miklós,[64] Radó Aladár, Selden-Goth Gizella, Szabados Béla, Szántó Tivadar, Szendy Árpád, Ticharich Zdenka, Veress Sándor, Weiner Leó, Zádor Jenő, Zsolt Nándor), 10 bécsi vagy Bécshez kötődő (Wilhelm Grosz, Egon Kornauth, Erich Wolfgang Korngold, Richard Mandl, Artur Schnabel, Arnold Schoenberg, Erwin Schulhoff, Egon Wellesz, Alexander von Zemlinsky), továbbá 7 brit (Arnold Bax, Arthur Bliss, Frank Bridge, Benjamin Britten, Frederick Delius, Edward Elgar, Cecil Armstrong Gibbs), 5 francia (Claude Debussy, Vincent d'Indy, Darius Milhaud, Maurice Ravel, Albert Roussel), 3-3 német (Paul Hindemith, Max Reger, Gerhart von Westermann) és orosz (Alekszandr Grecsanyinov, Szergej Tanyejev, Dmitrij Sosztakovics), 2 lengyel (Karol Szymanowski, Ignaz Friedman), illetve 1-1 svájci (Ernest Bloch), olasz (Gian Francesco Malipiero), spanyol (Germán Álvárez Beigbeder) és cseh (Vítězslav Novák), továbbá az ily módon nem kategorizálható Igor Stravinsky.

A *legidősebb zeneszerzők* – d'Indy, Koessler, Tanyejev, Elgar, Mandl – az 1850-es években születek, és az 1897–1924 között keletkezett műveiket a kvartett az 1910–1928 közötti időszakban adta elő. A *legfiatalabb zeneszerzők* között találjuk a Bartók és Kodály utáni magyar nemzedék három tagját: Veresst, Fridet, Kadosát. Megjegyzendő azonban, hogy míg Frid egy-egy kamaraművét már 1927-ben és 1928-ban, azaz szinte azonnal műsorra tűzte a kvartett-társaság, addig Veress 1931-ben komponált 1. vonósnégyesét csak 1943-ban adták elő, Kadosa műveit pedig csak 1946-ban. A kvartett a Veressel és Kadosával nagyjából egyidős Britten és Sosztakovics darabjait is csak fennállásának utolsó éveiben vette műsorára.

Más szerzőneveket kapunk akkor, ha arra fókuszálunk, hogy melyik volt a *legkorábbi kortárs mű*, amelyet a Waldbauer–Kerpely-kvartett előadott. Debussy g-moll vonósnégyese (1893) volt az, melyet a kvartett 1910 végén szólaltatott

62 Báró ifj. Korányi Frigyes (Korányi Frigyes belgyógyász professzor fia) az e bekezdésben felsorolt többi személlyel ellentétben nem volt professzionista: amatőr kamarazenész és műkedvelő zeneszerző volt, civil foglalkozását tekintve pedig író és gazdaságpolitikus.

63 Koessler Waldbauer Imre keresztapja volt, ld. Németh Zsombor: „The Violinist Imre Waldbauer's Acquaintance with Béla Bartók". In: *Studien zur Musikwissenschaft. Beihefte der Denkmäler der Tonkunst in Österreich,* 62. Hrsg. Békéssy Lili Veronika–Martin Eybl–Gesa Finke. Wien: Hollitzer Verlag, 2024, 175–206.

64 Radnai és Waldbauer rendszeresen együtt teniszeztek, 1921-ben a leányfalui teniszklub javára tartottak hangversenyt, ld. [szerző nélk.]: „Hogy készült az infánsnő születésnapja", *Színházi Élet* 7/19. (1918. május 5.), 20.; *MTI Hírek* 1921. augusztus 11., 3. kiadás, 1. Waldbauer és Radnai szakmai kapcsolatának részletezését ld. Karczag Márton–Szabó Ferenc János: *A megfelelő ember a megfelelő helyen. Radnai Miklós, zeneszerző és igazgató.* Budapest: Opera, 2017, 18–19.

meg első ízben.[65] Ha csak a vonósnégyesekre szorítkozunk, akkor a *legújabb kortárs mű* Bartók 6. vonósnégyese (1939) volt, amelyet 1945-ben több alkalommal játszottak.[66] Ha más kamaraművekre is kiterjesztjük a vizsgálódást, akkor pedig Sosztakovics egy évvel később keletkezett g-moll zongoraötöséé az érdem, amelyet az együttes szintén 1945-ben játszott először.

A *leggyakrabban műsorra tűzött kortárs szerző* Dohnányi volt, akinek a neve 125-ször szerepelt az együttes programjain. Ez egyben azt is jelenti, hogy a 859 ismert műsorú koncert 14,5%-ánál találkozhatunk Dohnányi nevével. Waldbauerék rajta kívül tízszer vagy tíznél több alkalommal játszottak Kodályt (98 alkalom), Bartókot (85 alkalom), Debussyt (80 alkalom), Ravelt (45 alkalom), Regert és Weinert (mindkettő 27 alkalom), Radnait (12 alkalom) és Schoenberget (10 alkalom).

Ezek az alkalmak azonban közel sem egyenletesen oszlanak el a Waldbauer–Kerpely-kvartett három és fél évtizedes történetében. A vonósnégyes-társaság korai, legendás nyugat-európai turnéin Bartókot és Kodályt viszonylag keveset játszottak – a Bartók- és Kodály-előadások számát bizonyos periódusokban a Weiner- és Radnai-előadások száma is felülmúlta –, ellenben annál többször adták elő Debussy és Dohnányi műveit. Az 1920-as évek első felében Debussy mellett viszont már nem Dohnányi, hanem inkább Bartók és Kodály műveit tűzték műsorra. Dohnányi művei azonban nem tűntek el a repertoárjukról, sőt: az 1930-as évek közepét leszámítva Kodály mellett Dohnányi volt az, akinek a műveit – ha változó intenzitással is, de – tulajdonképpen állandóan műsoron tartották. Ezzel szemben a Debussy-kvartettet 1928 után már csak ritkán, általában valamilyen reprezentatív alkalmon szólaltatták meg, mint ahogy az 1920-as évek közepétől Ravelt szintén csak elvétve, Regert pedig szinte egyáltalán nem adtak. A harmincas évek végére a Bartók-művek is mintha kikoptak volna a műsoraikról – mindez bizonyára összefüggésben állt a kvartett tagjainak sokirányú elfoglaltságával éppúgy, mint a Hannover György tragikus halálával összefüggő tagcserékkel. A Bartók-művek előadásának esetében azonban 1940 körül egyértelmű fordulat figyelhető meg. Mint az közismert, Bartók 1940 őszén az Egyesült Államokba költözött, ahol öt évvel később meghalt. A Waldbauer–Kerpely-kvartett azzal próbálta fenntartani az iránta tanúsított érdeklődést, majd ápolni az emlékét, hogy az utolsó években műsorra tűzte Bartók szinte teljes kamarazene-oeuvre-jét.

Az előző bekezdésekben taglaltak értelmezésekor azonban azt sem szabad szem elől téveszteni, hogy a szóban forgó kilenc zeneszerző nem egyforma számú zenedarabbal szerepel a statisztikában: Debussy 1, Radnai és Schoenberg 2-2, Ravel, Reger és Weiner 3-3, Kodály 4, Dohnányi és Bartók 7-7 művel.[67] Így tehát

65 A bemutatóhoz ld. Fazekas Gergely: „Beteges és csúnya muzsika vagy magasabb rendű művészet felé mutató iránytű? Debussy fogadtatása Magyarországon (1900–1918)", *Magyar Zene* XLVI/2. (2008. május), 139–154., ide: 146–150.

66 Ehhez ld. Németh: *„Egy Bartók-mű, mely hat évig várt budapesti bemutatójára"*…, 102–105.

67 Ha beleszámítjuk a hegedű-zongora és cselló-zongora összeállítású műveket, illetve Dohnányi esetében a fiatalkori zongoranégyest, Debussy esetében pedig a fuvola-hárfa-brácsa triót, akkor Debussy 3, Kodály 7, Dohnányi 8 és Bartók 10 művel képviseltetné magát. Ezekhez ld. a *Függelék* lábjegyzeteit.

valamennyire más szerzőneveket kapunk, ha a legalább tízszer előadott kortárs művekre összpontosítunk:

Zenemű	**Előadások száma**
Debussy: Vonósnégyes (1893)	80
Dohnányi: 2. vonósnégyes, Op. 15 (1906)	52
Ravel: Vonósnégyes (1902)	45
Kodály: 1. vonósnégyes, Op. 2 (1908–1909)	42
Bartók: 1. vonósnégyes, Op. 7 (1908–1909)	32
Kodály: 2. vonósnégyes, Op. 10 (1916–1918)	32
Bartók: 2. vonósnégyes, Op. 17 (1915–1917)	24
Dohnányi: 3. vonósnégyes, Op. 33 (1926)	30
Reger: 4. vonósnégyes, Op. 109 (1909)	27
Weiner: 1. vonósnégyes, Op. 4 (1906)	22
Kodály: Szerenád [2 heg., br.], Op. 12 (1919–1920)	21
Dohnányi: Szerenád [vonóshármas], Op. 10 (1902)	20
Radnai: Divertimento [vonósnégyes], Op. 7 (1911)	10
Dohnányi: 2. zongoraötös, Op. 26 (1914)	10
Dohnányi: 1. zongoraötös, Op. 1 (1895)	10
Bartók: 4. vonósnégyes (1928)	10
Bartók: 3. vonósnégyes (1927)	10

2. táblázat. A Waldbauer–Kerpely-kvartett által legalább tízszer megszólaltatott kortárs művek listája

Visszatérve a kronológiára: a *3. táblázat* (a 260. oldalon) azt szemlélteti, hogy a Waldbauer–Kerpely-kvartettnek egy adott évben hány alkalommal volt olyan fellépése, amelyen legalább egy kortárs darabot előadott, illetve ezenfelül hány olyan koncertje volt, amely csupa modern műből állt. Megállapítható, hogy ugyan a kortárs művek előadása a Waldbauer–Kerpely-kvartett működésének egészére jellemző, de az együttes nem volt kortárszene-specialista abban az értelemben, ahogyan azt ma értenénk: egyrészt viszonylag ritkán adtak kizárólag élő zeneszerzők műveiből összeállított koncertet, mivel az újdonságokat leginkább klasszikus művekkel keretezve mutatták be; másrészt műsoraik jelentős részén egyáltalán nem szerepeltek kortársaik kompozíciói.

Ennek ellenére tény, hogy az együttes indulásában meghatározó szerepet játszott a kortárs zenével, illetve kortárs zeneszerzőkkel való kapcsolat. Ismert, hogy az együttes eredetileg csak Kodály és Bartók szerzői estjei miatt állt össze,[68]

68 Molnár Antal szerint Bartók és Kodály 1909 folyamán állapodott meg a Rózsavölgyi és Társa céggel, hogy 1910 tavaszán szerzői estet rendeznek, amelynek középpontjában az éppen akkor elkészült vonósnégyeseik lesznek. A Hubay–Popper-kvartett azonban ekkor tulajdonképpen már nem működött, a két aktív együttes, a Grünfeld–Bürger és a Kemény–Schiffer viszont szóba sem jöhetett, mert tagjaik idegenkedve viszonyultak az új zenéhez, ráadásul túl elfoglaltak voltak ahhoz, hogy ismeretlen és bonyolult darabokat tanuljanak be. Molnár Antal: „Hat írás Bartókról. Közreadja Bónis Ferenc", *Magyar Zene* XXVII/2. (1986. június), 169–184., ide: 169.

Évad	Összesen (a műsor ismeretlen)	Műsor min. 1 kortárs művel	Műsor csak kortárs művekből	A műsor ismeretlen
1909/1910	3 (0)	3	3	0
1910/1911	13 (0)	10	3	0
1911/1912	30 (4)	19	2	4
1912/1913	28 (7)	17	1	7
1913/1914	58 (29)	20	5	29
1917/1918	25 (10)	11	3	10
1918/1919	25 (0)	14	7	0
1919/1920	22 (1)	16	4	1
1920/1921	48 (1)	26	4	1
1921/1922	56 (1)	36	4	1
1922/1923	64 (2)	39	11	2
1923/1924	62 (0)	28	4	0
1924/1925	82 (0)	40	3	0
1925/1926	59 (0)	24	2	0
1926/1927	49 (0)	29	1	0
1927/1928	22 (2)	13	4	2
1928/1929	26 (5)	19	6	5
1929/1930	23 (3)	14	3	3
1930/1931	25 (1)	13	4	1
1931/1932	20 (1)	11	5	1
1932/1933	13 (1)	6	2	1
1933/1934	16 (0)	9	0	0
1934/1935	17 (2)	14	4	2
1935/1936	8 (0)	4	1	0
1936/1937	12 (1)	6	1	1
1937/1938	7 (0)	3	1	0
1938/1939	7 (0)	0	0	0
1939/1940	13 (1)	9	3	1
1940/1941	17 (1)	6	4	1
1941/1942	10 (1)	5	1	1
1942/1943	21 (0)	9	3	0
1943/1944	16 (0)	13	3	0
1945/1946	43 (9)	15	14	9
1946/1947	4 (2)	2	2	2

3. táblázat. A csak kortárs műveket, illetve a kortárs műveket is tartalmazó koncertek száma

de az ezeken nyújtott teljesítményük nyomán Bárczy Gusztáv – a Rózsavölgyi és Társa cég hangversenyrendezéssel foglalkozó munkatársa, aki Bartókot és Kodályt összekötötte Waldbauer Józseffel, Imre apjával, a Hubay–Popper-kvartett egykori brácsásával[69] – bérletes hangversenysorozatra szerződtette le a kvartettet.[70] Az 1910 őszétől kezdődő széria egyik attrakciója szintén az volt, hogy a koncertprogramokon a régi klasszikus mesterek alkotásai mellett „az újabb, sőt legmodernebb kamarazenemű-irodalom remekei" is szerepeltek.[71] Ugyancsak a Rózsavölgyi és Társa kérte fel Waldbauer Imrét és Kerpely Jenőt a Szergej Rahmanyinov 1910. november 4-i koncertjén való fellépésre, illetve kvartettjüket Claude Debussy december 5-i hangversenyére.[72]

A kezdeti években szintén meghatározó tényező volt az, hogy a Waldbauer–Kerpely-kvartett szorosabb kapcsolatban állt a haladó szellemű Nyolcak képzőművészeti csoportosulással,[73] illetve az 1911-ben létrejött, tiszavirág-életű (első) Új Magyar Zeneegyesületnek (UMZE) kvázi rezidens együttese volt.[74] Nevük Budapesten annyira egybeforrott a kortárs zeneművészettel, hogy 1918 tavaszán az együttes tagjait egyszerűen mint katonákat vezényelték ki Berlinbe a német állam által rendezett modern zenei sorozatra.[75] 1918–1919 fordulóján pedig a rövid ideig működött Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Szövetsége lobbizott azért, hogy a Waldbauer–Kerpely-vonósnégyesnek kiutalt szubvenció egyik feltétele legyen az, hogy mindegyik hangversenyükön legalább egy magyar művet adjanak elő.[76] Később azonban az efféle lehetőségek elmaradtak. Ennek jellemző példája az, hogy az 1930-as évek elején már nem a Waldbauer–Kerpely-kvartett, hanem több alkalmi kvartett, majd a Végh Sándor-féle Új Magyar Vonósnégyes lett az újrainduló (második) UMZE „házi" vonósnégyese, annak ellenére, hogy Waldbauer Imre maga aktívan részt vett az UMZE újjáalakításában.[77]

69 Uott, 170.

70 Waldbauer: *A magyar kamarazene…*, 143.; Molnár: *Az új magyar zene kibontakozása…*, 496.

71 [Szerző nélk.]: „Hangversenyek", *Az Ujság* 8/228. (1910. szeptember 25.), 18. Megjegyzendő, hogy a Waldbauer–Kerpely-kvartett így több szempontból is a Hubay–Popper-kvartett nyomdokába lépett: egyrészt ugyanott (Royal-szálló terme) és ugyanabban az idősávban (vasárnap délután) voltak a hangversenyeik, másrészt az új művek bemutatása Hubay és Popper együttesére is jellemző volt, vö. Gombos László: „A Hubay–Popper-vonósnégyes negyedszázada a főváros zeneéletében", *Magyar Zene* LXII/2. (2024. május), 121–138., ide: 129–130.

72 Fazekas: *Beteges és csúnya muzsika…*, 146.

73 Wilheim András: „Új zene – új festészet. A Nyolcak és a zene", *Enigma* 18/69. (2011), 66–74., ide: 70–71.; Rockenbauer Zoltán: *Apacs művészet. Adyzmus a festészetben és a kubista Bartók (1900–1919)*. Budapest: Noran Libro, 2014, 133–135., 172–173., 176–181.

74 Lynn Hooker: „Modernism on the Periphery. Béla Bartók and the New Hungarian Music Society of 1911–1912", *The Musical Quarterly* LXXXVIII/2. (Summer 2005), 274–319., ide: 283–288.

75 B. B.: *Tizenöt év, ezer koncert…*, 17.

76 Molnár Antal: *Az új zene. A zeneművészet legújabb irányának ismertetése kultúretikai megvilágításban*. Budapest: Révai, 1926, 179.

77 Németh Zsombor: „Bartók Béla 5. vonósnégyesének magyarországi bemutatója – és ami mögötte volt. Epizódok az Új Magyar Vonósnégyes, az Új Magyar Zeneegyesület, illetve az 1930-as évek budapesti zeneéletének történetéből", *Magyar Zene* LXI/3. (2023. augusztus), 264–303., ide: 273–280.

Tulajdonképpen az 1910 végi Vigadó-beli Debussy-est, illetve a komponistától kapott ajánlólevél[78] indította el az együttes nemzetközi pályáját – vagyis e tekintetben is a kortárs zenével, illetve zeneszerzőkkel ápolt kapcsolat volt a katalizátor. Debussy közbenjárására a Sorbonne-on, az Haute École Sociale zenei fakultásán játszottak, ahol hangversenyeiket Dimitri Calvocoressi előadása kísérte.[79] Párizsban emellett Ravel kvartettjét is játszották, a szerző jelenlétében.[80] Eközben Bécsben Egon Wellesz közvetítésével az Arnold Schoenberg, illetve az Universal Edition köré csoportosuló értelmiségiekkel alakítottak ki kapcsolatot.[81] A bécsi kapcsolatok később is jelentős szerepet játszottak: az együttes 1918-ban a *Musikblätter des Anbruch* folyóirat által szervezett kortárszenei esteken lépett fel, 1923-ban részt vett a Modern Zenei Heteken, sőt 1945 októberében az Új Zene Nemzetközi Társasága (ISCM, IGNM) újjáalakuló osztrák szekciója, illetve az Österreichische Kulturvereinigung meghívására Bécsben léptek fel egy Bartók-emlékesten.[82]

Waldbauer Imre egy kései önéletrajza szerint turnéik során az volt a céljuk, hogy megismertessék az egyes országokkal más nemzetek új zenéjét, így elősegítve a modern zene terén a kölcsönös ismeretcserét.[83] Azonban az együttes a hangversenykörutak miatt egyre több csak a klasszikus-romantikus repertoárból válogató koncertet adott: turnéik során ugyanis rendszeresen léptek fel olyan, zeneileg provinciálisnak számító vidékeken, ahol felesleges – illetve biztos bukás – lett volna új zeneműveket műsorra tűzni. Különösen az 1920/1921–1926/1927 közötti periódusban, a sokszor hosszúra nyúlt vidéki, erdélyi, illetve az olasz- és spanyolországi turnék időszakában volt ez megfigyelhető.

Ráadásul ugyanerre az időszakra esett két fontos Beethoven-évforduló is, amikor is a Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes Dohnányi Ernővel kiegészülve előadta Budapesten a klasszikus mester összes vonósnégyesét, vonósötösét, illetve zongora- és vonóshármasát.[84] Nem meglepő tehát, hogy Jemnitz Sándor ezekben az években többször az együttes fejére olvasta azt, hogy elhanyagolták eredeti küldetésüket, és cserbenhagyták a modern zenére éhes közönségüket.[85] Az igazsághoz azonban hozzátartozik az, hogy a kortárs zenét is tartalmazó Waldbauer–Kerpely-koncertek mennyisége ekkor sem csökkent, csak a hangversenyek száma nőtt meg, és ahhoz képest lett valamivel kevesebb az újabb darabokat is magában foglaló előadás.

78 A dokumentum Budapest 1944/1945-ös ostroma során sajnos megsemmisült, ld. Lajtha László: „1910 – Lajtha László emlékeiben". In: *A magyar zene krónikája…*, 426–428., ide: 428.

79 [Szerző nélk.]: „Magyar művészek sikere Párisban", *Pesti Hírlap* 34/294. (1912. december 12.), 6.

80 [Szerző nélk.]: „Magyar vonósnégyes külföldön", *Budapesti Hírlap* 34/35. (1914. február 10.), 12.

81 Breuer János: „Arnold Schoenberg könyvtárának Bartók-kottái 2.", *Muzsika* 40/4. (1997. április): 6–18., ide: 6.

82 Németh: *„Egy Bartók-mű, mely hat évig várt Budapesti bemutatójára"…*, 113.

83 „Curriculum Vitae of Imre Waldbauer [gépirat]". BBA, Waldbauer-gyűjtemény, VIII. doboz.

84 Németh: *Dohnányi Ernő és a Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes…*, 154–155.

85 Alexander Jemnitz: „Ungarn [Musik in 1924]", *Musikblätter des Anbruch* 7/1. (Januar 1925), 33–35., ide: 35.; (J. S.) [Jemnitz Sándor]: „Kamarazene", *Népszava* 53/249. (1925. november 4.), 9.; uő: „Kamarazene", *Népszava* 55/17. (1927. január 22.), 8. Kötetben: *Jemnitz Sándor válogatott zenekritikái*, 95–97.

A Waldbauer–Kerpely-kvartettnek volt olyan évadja – az 1938/1939-es –, amelyben egyetlen modern művet sem játszott. Ennek oka az volt, hogy Waldbauer Imre a szezont a kvartett alapos újjászervezésének, gyökeres megújításának szentelte, és ezért abban az évadban pedagógiai célzattal csak Beethoven-vonósnégyeseket adtak elő.[86]

Bemutató előadások és dedikációk

A Waldbauer–Kerpely-kvartett nevéhez 29 mű első előadása fűződik (lásd a *Függelék* bekeretezett bejegyzéseit). Ezek közül a híresebbekre az 1924-et megelőző időszakban került sor: ebben az időszakban mutatták be a teljes Kodály-kamarazene-oeuvre-t, illetve Bartók első két vonósnégyesét.[87] Szintén erre az időszakra esik Radnai és Koessler két művének, illetve – az UMZE-hangversenyek keretében – Selden-Goth Gizella 1. vonósnégyesének premierje. Azt, hogy Molnár Antal és a kvartett között nem romlott meg a kapcsolat, bizonyítja, hogy Molnárnak 1913-ban két, 1917-ben egy új kompozícióját a Waldbauer–Kerpely-kvartett mutatta be.

Az angol Gibbs *Pastoral Quartet*jének 1924-es előadása volt az első olyan eset, amikor egy ősbemutató nem Magyarországon volt, ráadásul ez volt az egyetlen nem magyar vagy magyarországi mű a Waldbauerék által elsőként játszottak közül. Talán e vállalkozás sikere is hozzájárult ahhoz, hogy a húszas évek végén több magyar kompozíció – Dohnányi: 3. vonósnégyes és Molnár: *Quartetto breve*, Frid: 1. vonósnégyes, Bartók 4. vonósnégyes[88] – premierjére nem Budapesten, hanem Londonban került sor.

Az 1927 és 1935 közötti időszakban Budapesten mutatták be Frid Vonóstrióját, Lajtha 1. vonóstrióját (az eredeti, héttételes változatban)[89] és 4. vonósnégyesét, Szabados 4. vonósnégyesét, Ádám 2. vonósnégyesét, Korányi 2. és 3. vonósnégyesét,[90] Kósa 2. vonósnégyesét, Zádor Szvitjét, illetve Ticharich 1. és 2. vonósnégyesét. Ez után már csak egy ősbemutató fűződik a nevükhöz: 1946-ban, működésük utolsó évében ők voltak a szólisták Kadosa vonósnégyesre és kamarazenekarra komponált Concertójának első előadásán.

A Waldbauer–Kerpely-kvartett számos kompozíciót mutatott be a budapesti közönségnek. Amellett, hogy ők játszották először azokat a magyar műveket, amelyeket vagy ők vagy mások külföldön mutattak be (Bartók Zongoraötöse és 3., 4., illetve 6. vonósnégyese, Dohnányi 3. vonósnégyese, Molnár *Quartetto breve*je, Szántó *Suite Choreographique*-je), ők vezették be a budapesti közönséget egy vagy

86 Lányi Viktor: „Stokowszky, Menuhin és a többiek…", *Színházi Élet* 28/43. (1938. október 15.), 14–16., ide: 15.

87 NB. ezenfelül Kerpely 1918-ban Kodály gordonka-szólószonátáját, Waldbauer 1923-ban Bartók 2. hegedű-zongora szonátáját mutatta be.

88 Utóbbihoz ld. Németh Zsombor: „A Negyedik negyedikje. Bartók Béla Allegretto, pizzicato tételének keletkezéséről és korai előadástörténetéről", *Magyar Zene* LX/1. (2022. február), 58–75.

89 Biró Viola: „Megjegyzések Lajtha László szerenádzenéjéhez", *Magyar Zene* LI/3. (2013. augusztus), 323–334., ide: 328.

90 Amikor 1932. február 26-án a Waldbauer–Kerpely-kvartett bemutatta a 2. vonósnégyest a Zeneakadémia Nagytermében, akkor Korányi volt Magyarország pénzügyminisztere.

több Bax-, Bridge-, Britten-, Bloch-, Debussy-, Friedman-, Hindemith-, Kornauth-, Korngold-, Malipiero-, Milhaud-, Ravel-, Reger-, Schoenberg-, Schulhoff-, Stravinsky-, Sosztakovics-, Szymanowski-, Tanyejev-, Wellesz- és Westermann-mű szépségeibe (lásd a *Függelék* aláhúzással jelölt bejegyzéseit).

A sok bemutató előadás ellenére mindössze négy mű visel a Waldbauer–Kerpely-kvartettnek szóló dedikációt: Bartók 2. vonósnégyese (1915–1917), Kodály 2. vonósnégyese (1916–1918), Frid 1. vonósnégyese (1926), illetve Lajtha 4. vonósnégyese (1930). Megjegyzendő, hogy Bartók és Kodály művét a kvartett az első előadást követően számos alkalommal műsorra tűzte, a Frid- és a Lajtha-darabokat azonban a bemutató után többé nem játszották.[91]

Konklúzió

Mindezen információk birtokában érdemes áttekinteni azt, hogy a tanulmány bevezetőjében bemutatott szövegrészletek mennyire fedik a valóságot – pontosabban azt, amit a valóságról olykor évszázados távlatból ki lehet deríteni.

Az 1952-es nekrológban felsorolt zeneszerzők közül elsősorban csak Bartókra, Kodályra és Dohnányira igaz, hogy „bemutatta a világnak", hiszen csak az ő műveik között lehet olyat találni, amelyet a Waldbauer–Kerpely-kvartett játszott legelőször. Ha megengedőbben olvassuk a „bemutatta a világnak" kitételt, akkor Debussy, Ravel és Schoenberg még ideérthető, tekintettel arra, hogy az ő vonósnégyeseik előadástörténetében Waldbauerék ha nem is feltétlenül döntő, de jelentős szerepet játszottak. Milhaud és Malipiero esetében ez nem mondható el, és különösen nem igaz ez Stravinsky és Hindemith esetében, akiknek csak egy-egy művét játszották egy-egy alkalommal.

Tóth Aladár az 1935-ös méltatásában jóval több zeneszerzőt sorolt fel, mint amennyit a nekrológ említett. A listába azonban bekerültek olyan szerzők is, akik az általam felállított definíciók szerint nem minősültek kortárs zeneszerzőknek (Chausson),[92] akik művét valójában Waldbauerék nem játszották, csak az ő hangversenyeiken szólalt meg (Pizzetti),[93] akiknek a művét Waldbauer és Kerpely a kvartettől függetlenül játszotta (Rahmanyinov),[94] illetve akiknek Waldbauer–Kerpely-féle előadásáról egyelőre nem került elő adat (Dupin, Schmitt, Honegger).

91 A Lajthához kapcsolódó adatra Gyenge Enikő már 2008 februárjában, a Lajtha László születésének 115. évfordulója alkalmából rendezett konferencián felhívta a figyelmet, ld. Gyenge Enikő: „Lajtha László, a vonósnégyes-szerző", http://lajtha.hagyomanyokhaza.hu/files/00000418.pdf (utolsó megtekintés: 2024. október 4.).

92 Ernest Chausson (1855–1899) Zongoraötösét (Op. 30, 1897–1898) 1929. január 29-én játszották a Zeneakadémián Jeanne-Marie Darré közreműködésével.

93 A Waldbauer Imre által összeállított hangversenynapló szerint a Londonban, Miss Arngtan házában megrendezett hangversenyen egy Mozi nevű énekes adott elő Pizzetti-dalokat. Pizzetti műjegyzéke nem tartalmaz vonósnégyes-kíséretes dalokat.

94 1910. november 4-én Waldbauer és Kerpely a szerző közreműködésével játszotta a 2. elégikus triót (Op. 9, 1893) és a Csellószonátát (Op. 19, 1901); a Vigadóban megrendezett hangverseny az orosz komponista szerzői estje volt, hasonlóan az egy hónappal későbbi Debussy-esthez.

Tóth listájában a mennyiségeket illetően is vannak egyértelmű pontatlanságok. Biztosan nem stimmel a 2 Weiner-, illetve a 3-3 Lajtha- és Radnai-bemutató száma.[95] Az általam összegyűjtött adatok szerint 3-3 helyett csak 2-2 Milhaud- és Schoenberg-, illetve 2-2 helyett 1-1 Korngold- és Malipiero-művet játszottak. De ami a leginkább kérdéses Tóth Aladár adataiban, az Bartók vonósnégyeseinek 175, Kodály kamarazeneműveinek 277 előadása. Mint fentebb említettem, szigorúan véve 85 Bartók- és 98 Kodály-előadást lehet összegyűjteni; a különböző kritériumok (pl. szólóhangszer-zongora összeállítású darabok mellőzése, azon előadások kihagyása, amelyek nem a Waldbauer–Kerpely-kvartett koncertjén voltak) elhagyásával is csak 91, illetve 106 alkalom azonosítható be – ráadásul nem 1935-ig, hanem 1946-ig bezárólag.

Tóth számai valószínűleg Papp Viktortól származnak, aki 174 Bartók- és 272 Kodály-előadást említ. Továbbá felülbecsüli Weinert (72 alkalom; 1946-ig kritériumok nélkül számolva mindössze 28 előadás jön ki), és alulbecsüli Dohnányit (72 előadás a 104 előadás helyett – az utóbbi szám a kritériumokkal, 1934 végéig számolva jön ki). A *Népszava* valamivel korábbi cikke még inkább hihetetlennek tűnik: 78 előadást említ Bartók 1. vonósnégyeséből (holott 1945-ig bezárólag csak 33-ról lelhető fel adat), hatvanat a 2. vonósnégyesből (1945-ig bezárólag 25 előadásról tudunk), illetve 147-et Kodály 1. vonósnégyeséből (1946-ig 42 előadásról tudunk) és a Pappnál látható 72 Weiner-előadást.

Papp valószínűleg hasonló korpuszból dolgozott, mint én, hiszen 1935 tavaszán 600 nyilvános hangversenyről beszélt, míg a gyűjtésem szerint 1934 végéig 769 fellépése volt a kvartettnek – az utóbbiba benne foglaltatnak a magánterekben tartott hangversenyek éppúgy, mint a rádiós szereplések. Sajnos nem ismerjük azt a jegyzéket, amely alapján Papp dolgozhatott, pedig érdemes lenne összevetni a gyűjteményemmel. Pappnak bizonyára számos olyan hangversenyről volt tudomása, amely – dokumentáció híján – a múlt ködébe veszett.

Az egykorú méltatásoknak abban azonban mindenképpen igazuk van, hogy a Waldbauer–Kerpely-kvartett kora zenéjének katalizátora és előadója volt, illetve munkásságában valóban fontos szerepet játszott az új zeneművek előadása, még ha nem is pontosan úgy és olyan mértékben, ahogyan azt Papp Viktor, Tóth Aladár, vagy a *Népszava* névtelen kritikusa sugallta. Ez csak még sajnálatosabbá teszi azt a tényt, hogy a Waldbauer–Kerpely-kvartett játékáról egyetlen másodpercnyi hangfelvétel sem maradt fenn.[96]

95 Weiner 1. vonósnégyesét és 1. vonóstrióját már a Kemény–Schiffer-kvartett is előadta a Royal-szálló termében, 1908. január 6-án, illetve 1909. december 16-án. A 2. vonósnégyest Waldbaueréket megelőzően a Léner-kvartett játszotta 1923. január 3-án a Zeneakadémián. Lajtha esetében Tóthot az zavarhatta össze, hogy az 1. vonóstrió 1935. március 5-i előadása több helyen is bemutatóként volt hirdetve. A 3 Radnai-előadásba Tóth beleszámolta a gordonkára és zongorára írt Fantázia 1918. február 10-i bemutatóját, amelyben Nemeshegyi Tibor partnere ugyan Kerpely Jenő volt, de ez az esemény nem a kvartett hangversenye volt.

96 A boroszlói (akkor: Breslau, ma: Wrocław) rádió 1936-ban előadásukról viaszfelvételt, majd arról gramofonlemezt készített, amelyet később többször le is játszottak, ld. [szerző nélk.]: „A Waldbauer–Kerpely vonósnégyes nagy sikere Németországban", *Uj Magyarság* 3/220. (1936. szeptember 26.), 13. E lemez lappang; jelen írás szempontjából azonban nem lenne elsődlegesen releváns, mivel Beethoven cisz-moll vonósnégyesét (Op. 131) és Schubert Vonósnégyes-tételét játszották fel.

FÜGGELÉK

Kortárs művek a Waldbauer–Kerpely-kvartett műsorán

A városok nevei, ahol lehetséges, magyarul szerepelnek. Ha a zárójelben helyszínként egy személynév szerepel, akkor azt a hangversenyt zárt körben, az illető lakásán tartották. Ha nincs megadva adat a helyszínre, akkor azt jelenleg még nem ismerjük. A további közreműködők neve szintén zárójelben olvasható, azonban lábjegyzet jelzi, ha az adott alkalmon a kvartett egyik aktuális tagja helyett más szerepelt.[97]

A bekeretezés az ősbemutatót jelöli, az aláhúzás a magyarországi bemutatót. További rövidítések: Bp. = Budapest, ZA = Zeneakadémia, * = rádióelőadás.

Ádám Jenő (1896–1982)

2. vonósnégyes (1930): 1932.01.21. Bp. (ZA)

Bartók Béla (1881–1945)[98]

Zongoraötös (BB 33, 1904–1905): 1910.03.19. Bp. (Hotel Royal, zg.: a szerző), 1921.01.07. Bp. (ZA, zg.: a szerző), 1944.01.13. Bp. (ZA, zg.: Faragó György)

1. vonósnégyes, Op. 7 (BB 52, 1908–1909): 1910.03.14. Bp. (ZA), 1910.03.19. Bp. (Hotel Royal), 1911.05.31. Nagybecskerek, 1911.11.20. Berlin (Dohnányi), 1912.12.06. Párizs (Salle des Hautes Etudes Sociales), 1914.02.15. Bp. (Hotel Royal), 1917.12.09. Bécs (Musikverein), 1918.04.20. Berlin (Singakademie), 1919.04.21. Bp. (ZA), 1920.06.0?. Bp. (Dohnányi), 1921.01.07. Bp. (ZA), 1922.06.22. London (Howard de Walden's Seaford House),[99] 1922.06.24. London (Coolidge), 1923.02.07. Berlin, 1923.02.09. Berlin (Kammermusiksaal Grotrian-Steinweg), 1923.02.13. London (Chelsea Music Club), 1924.11.28. Bp. (ZA), 1925.02.11. Huddersfield (Music Club), 1925.02.08. Winterthur, 1925.02.28. Barcelona (Palau de la Musica Catalana), 1925.03.16. Gijón (Teatro Jovellanos), 1925.03.26. Zaragoza, 1925.03.28. Madrid (Conciertos Daniel), 1925.04.16.

97 Az együttes fennállása alatt végig Waldbauer Imre volt az 1. hegedűs és Kerpely Jenő a gordonkás. 2. hegedűsök: Temesváry János (1909–1923), Melles Béla (1923–1924), Keszler Jenő (1924–1927), Országh Tivadar (1927–1932, 1936–1938), Hannover György (1932–1935), Szervánszky Péter (1938–1946). Brácsások: Molnár Antal (1909–1912), Kornstein Egon (1912–1923), Temesváry János (1923–1938), Országh Tivadar (1938–1946).

98 A Waldbauer–Kerpely-kvartett hangversenyein Bartók vonósnégyesein és zongoraötösén túl elhangzott az 1. szonáta hegedűre és zongorára (1923.01.01. Budapest, 1923.02.04. Lipcse, 1923.02.06. Berlin, 1923.02.09. Berlin), a 2. szonáta hegedűre és zongorára (1923.02.07. Berlin, 1924.01.05. Budapest), illetve az 1. rapszódia csellóra és zongorára (1929.03.20. Budapest). A kvartett aktuális tagjai két alkalommal a Zeneakadémián (1932.01.21., 1946.06.19.), további két alkalommal pedig a budapesti rádióban (1931.12.08., 1932.04.06.) adtak elő részleteket a 44 duóból.

99 Csak az 1. tétel.

Valencia (Teatro Principal), 1925.05.12. Bp. (ZA), 1927.02.15. Oxford (Gentlemen's Club), 1927.03.16. Pozsony (Kormánypalota), 1929.02.20. Sheffield (Victoria Lecture Hall), 1931.01.09. Daventry*, 1931.05.27. Bp. (Zichy-palota), 1935.03.19. Bp. (ZA), 1940.03.18. Bp. (ZA), 1945.10.17. Bp.*

2. vonósnégyes, Op. 17 (BB 75, 1915–1917): 1918.03.03. Bp. (ZA), 1918.05.10. Bécs (Kleines Konzerthaus), 1919.03.05. Bp. (ZA), 1920.11.18. Bp. (ZA), 1922.05.09. London (Grafton Galeries), 1922.05.20. London (Robert Mayer), 1922.05.27. London (Faculty of Arts), 1922.06.22. London (Howard de Walden's Seaford House),[100] 1922.11.18. Párizs (Revue Musicale), 1922.11.24. London (Robert Mayer), 1923.02.04. Lipcse, 1923.02.06. Berlin (Mittleler Konzertsaal), 1923.02.18. London (Robert Mayer), 1923.02.22. Milánó (Coregno), 1923.02.26. Modena, 1925.12.02. Bp. (ZA), 1926.02.16. Oxford, 1926.02.22. London (Wigmore Hall), 1926.02.24. Winterthur, 1927.01.07. Nagyszeben (Gesellschaftshaus), 1932.03.23. Bp. (ZA), 1941.12.02. Bp. (ZA), 1943.11.23. Kolozsvár (Mátyás Király Diákház), 1945.11.18. Bp. (Belvárosi Színház), 1945.11.27. Bécs (Musikverein)

3. vonósnégyes (BB 93, 1927): 1929.02.19. London (Wigmore Hall), 1929.03.06. Bp. (ZA), 1929.03.20. Bp. (ZA), 1931.02.23. London (Kensington Music Club), 1931.03.11. Bp. (ZA), 1934.02.21. Bp. (ZA), 1943.04.29. Bp. (ZA), 1946.02.24. Bp. (Fórum Club), 1946.03.15. Bukarest (Dalles), 1946.03.24. Bp. (ZA)

4. vonósnégyes (BB 95, 1928): 1929.02.22. Daventry*, 1929.03.20. Bp. (ZA), 1929.11.25. Bp.*, 1929.12.11. Bp. (ZA), 1930.01.17. London (Cooper Concerts/Aeolian Hall), 1930.01.22. London (Chelsea Music Club), 1931.04.19. Prága (Neue Deutsche Theater), 1931.04.20. Reichenberg/Liberec, 1931.04.21. Gablonz/Jablonec, 1943.12.09. Bp. (ZA)

5. vonósnégyes (BB 110, 1934): 1937.02.19. Bp. (ZA), 1941.03.26. Bp. (ZA)

6. vonósnégyes (BB 119, 1939): 1945.07.28. Bp. (ZA),[101] 1945.07.29. Bp. (Zeneművészek Szabad Szakszervezete),[102] 1945.09.15. Bp. (ZA), 1945.10.17. Bp.*, 1945.11.27. Bécs (Musikverein)

Bax, Arnold (1883–1953)

Zongoraötös (GP 167, 1914–1915): 1928.02.21. Bp. (ZA, zg.: Harriet Cohen)

100 Csak a 2. tétel.
101 Gordonka: Banda Ede.
102 Gordonka: Banda Ede.

Beigbeder, Germán Álvarez (1882–1968)

Vonósnégyes (1925 előtt): 1925.03.30. Jerez

Bliss, Arthur (1891–1975)

Oboaötös (F.21, 1927): 1946.06.16. Bp.* (ob.: Szeszler Tibor)

Bloch, Ernest (1880–1959)

1. zongoraötös (B. 43, 1923): 1929.11.06. Bp. (ZA)

Bridge, Frank (1879–1941)

2. zongoratrió (H.178, 1929): 1946.06.16. Bp.*

Britten, Benjamin (1913–1976)[103]

1. vonósnégyes, op. 25 (1941): 1946.09.08. Bp.*

Debussy, Claude (1862–1918)[104]

Vonósnégyes (1893): 1910.12.05. Bp. (Vigadó), 1911.01.08. Bp. (Hotel Royal), 1911.03.04. Berlin (Klindworth-Scharwenka), 1911.10.26. Marosvásárhely (Református Kollégium), 1911.10.31. Den Haag, 1911.11.02. Apeldoorn (Tivoli), 1911.11.08. Bussum (Concordia), 1911.12.03. München (Jahreszeitensaal), 1911. 12. 09. Bécs (Musikverein), 1912.12.10. Párizs (Salle de Agriculteurs), 1913.09.27. Bp. (Művészklub), 1914.01.08, Rotterdam (Groote Nutzaal), 1914.01.11. Nijmeegen, 1914.01.20. Párizs (Debussy), 1914.01.25. Párizs (Szécsen), 1914.03.06. Berlin (Klindworth-Scharwenka), 1917.11.17. Bécs (Musikverein), 1917.12.09. Bp. (ZA), 1919.03.01. Bp. (Művészklub), 1919.11.08. Haarlem, 1919.11.18. Leiden (Leidsche Schouwburg), 1919.12.04. Bp. (ZA), 1920.06.03. Bp. (ZA), 1920.12.05. Újpest, 1921.02.09. Pozsony, 1921.03.20. Prága (Mozarteum), 1921.03.21. Brünn, 1921.03.22. Diószeg, 1921.04.19. Arad, 1921.04.20. Temesvár, 1921.04.22. Bukarest (Ateneul Român), 1921.04.23. Brassó, 1921.04.25. Segesvár, 1921.04.26. Kolozsvár (Magyar Színház), 1921.04.27. Nagyvárad, 1921.05.03.

103 Valamivel korábban, 1946. június 16-án Szeszler Tibor a kvartett három aktuális tagjával adta elő a *Phantasy Quartet*et (Op. 2, 1932) a Magyar Rádió által szervezett kortárs zenei stúdiókoncerten.

104 A Waldbauer–Kerpely-kvartett hangversenyein felcsendült továbbá az 1915-ös keltezésű Szonáta gordonkára és zongorára (1917.11.18. Budapest, Zeneakadémia és 1918.05.10. Bécs, Kleines Konzerthaus – mindkét alkalommal Bartók Béla közreműködésével), illetve az 1915–1916-os Szonáta fuvolára, brácsára és hárfára (1922.02.11. Budapest, Zeneakadémia, fuv.: Dömötöri Lajos, hárfa: Revere Gyula; 1943.12.09. Budapest, Zeneakadémia, fuv.: Hartay Ferenc, hárfa: Gémes Irén).

Nagyszeben, 1921.11.27. Medgyes, 1921.11.28. Szászsebes, 1922.04.12. Pécs (Hotel Pannonia), 1922.06.20. London (Whythes), 1922.11.19. Párizs (Rosenthal), 1923.02.13. London (Chelsea Music Club), 1923.02.24. Bologna, 1923.03.02. Como, 1923.03.04. Bergamo, 1923.03.06. Udine, 1924.01.12. Bp. (Pátria Klub), 1924.02.08. Lincoln (Music Club), 1924.02.18. Winchester, 1924.04.13. Békéscsaba (Kultúrpalota), 1924.05.11. Kolozsvár (Opera Română), 1925.03.02. Palma (Salón de la Federación Obrera Católica), 1925.03.06. Sueca, 1925.03.07. Alcoy, 1925.03.10. A Coruña (Teatro Rosalía de Castro), 1925.03.11. Santiago de Compostela (Salón Teatro), 1925.03.12. Villagarcía, 1925.03.18. Santander (Escuelas de Industrias), 1925.03.25. Tolosa, 1925.03.27. Zaragoza, 1925.03.30. Jerez,[105] 1925.03.31. Cadíz, 1925.04.08. Granada, 1925.04.14. Alacant, 1925.04.15. Castellón (Teatro Principal), 1925.04.16. Valencia (Teatro Principal), 1925.04.18. Murcia, 1925.04.21. Irun, 1927.02.18. St. Andrews, 1927.02.24. Bp. (ZA), 1929.07.04. Bp.*, 1930.01.22. Sudnerland, 1930.05.05. Bp. (Operaház), 1930.11.19. Bp. (ZA), 1933.01.11. Bp. (ZA), 1934.11.22. Bp. (ZA), 1935.09.16. Bp. (Belügyminisztérium), 1937.01.20. Bp. (ZA), 1940.02.27. Bp. (ZA), 1943.04.08. Bp. (ZA)

Delius, Frederick (1862–1934)

Vonósnégyes (RT VIII/8, 1916–1917): 1924.02.19. London (Chelsea Music Club), 1924.02.21. London (Wanstead Music Club), 1924.02.25. London (Dulwich Music Club), 1924. 02. 26. London (Paddington Music Club), 1924.02.27. Watford (Music Club)

Dohnányi Ernő (1877–1960)[106]

1. zongoraötös, op. 1 (1895): 1914.01.05. Amszterdam (zg.: Myra Hess), 1919.03.02. Bp. (ZA, zg.: a szerző), 1919.10.12. Bp. (ZA, zg.: a szerző), 1921.03.06. Bp. (ZA, zg.: a szerző), 1926.05.09. Bp. (ZA, zg.: Kentner Lajos), 1927.10.25. Bp. (ZA, zg.: a szerző), 1928.11.24. Bp. (ZA, zg.: Kentner Lajos), 1932.11.11. Bp. (ZA, zg.: Kentner Lajos), 1940.03.18. Bp. (ZA, zg.: Faragó György), 1943.12.12. Bp.* (zg.: Dohnányi Ernő)

1. vonósnégyes, op. 7 (1899): 1918.02.03. Bp. (ZA), 1924.01.30. Bp. (ZA), 1930.01.23. Sheffield (Victoria Lecture Hall)

Szerenád (vonóshármas), Op. 10 (1902): 1910.10.16. Bp. (Hotel Royal), 1911.11.07. Leeuwarden (De Harmonie), 1911.11.08. Bussum (Concordia), 1913.10.23. Bp. (Művészklub), 1919.02.05. Bp. (ZA), 1919.11.15. Rotterdam

105 Csak a 2. és a 3. tétel.

106 A felsorolt Dohnányi-műveken kívül a kvartett tagjai közreműködtek a fiatalkori fisz-moll zongoranégyes (1894) megszólaltatásában a zeneszerző 1944. január 30-i rádióelőadásában.

(Groote Nutzaal), 1920.06.0?. Bp. (Dohnányi), 1922.05.30. London (Magyar Nagykövetség), 1922.10.05. Temesvár, 1923.10.26. Bécs (Konzerthaus), 1923.12.09. Bp. (Rennaisance Színház), 1924.11.02. London (Speyer), 1926.02.14. Manchester*, 1926.03.02. Bp. (ZA), 1927.10.25. Bp. (ZA), 1933.08.10. Bp.*,[107] 1934.11.22. Bp. (ZA), 1935.09.02. Bp.*, 1943.08.20. Bp.*

2. vonósnégyes, Op. 15 (1906): 1911.05.31. Nagybecskerek, 1911.10.24. Lugos, 1911.10.26. Marosvásárhely (Református Kollégium), 1911.11.12. Neuss, 1911.12.10. Bp. (Hotel Royal), 1912.11.23. Amszterdam (Kamermuziek Uitvoering), 1912.11.24. Den Haag (Vereeniging voor Kamermuziek), 1913.01.13. Enschede (Kunstgenootschap), 1913.01.14. Rotterdam (Groote Nutzaal), 1913.01.18. Utrecht, 1913.01.19. Breda, 1913.01.21. Zwolle (Schouwburg Odeon), 1913.11.14. Leiden (Stadts-Gehoorzaal), 1914.01.17. Den Haag (Vereeniging voor Kamermuziek), 1918.04.08. Prága, 1920.03.24. Győr, 1920.10.28. Bp. (ZA), 1921.02.09. Pozsony, 1921.03.06. Bp. (ZA), 1921.04.19. Arad, 1921.04.22. Bukarest (Ateneul Român), 1921.05.06. Temesvár, 1921.12.19. Szeged (Hotel Tisza), 1922.03.19. Nyitra, 1922.03.21. Vágújhely, 1922.05.19. London (Fowler), 1922.06.23. London (Holland), 1924.02.05. London (Wood Music Club), 1924.02.07. London (Mrs. Whythes), 1924.02.14. Intton (Music Club), 1924.10.18. Den Haag (Diligentia), 1924.11.14. London, 1924.11.24. Mannheim, 1924.12.20. Debrecen (Színház), 1925.02.17. Windermere (Scott), 1925.03.11. Santiago de Compostella (Salón Teatro), 1925.05.12. Bp. (ZA), 1926.03.23. Karlsbad/Karlovy Vary, 1926.04.16. Kolozsvár (Újságíró Club), 1926.04.23. Resicabánya, 1927.01.26. Cambridge,[108] 1927.01.31. Daventry*, 1929.07.08. Bp.*, 1932.03.16. Bp.*, 1934.10.04. Bp. (ZA), 1934.10.23. Bp.*, 1935.03.21. Bp.*, 1938.07.22. Bp.*, 1944.02.03. Bp. (ZA), 1944.03.02. Miskolc,[109] 1944.03.15. Bp.*

2. zongoraötös, Op. 26 (1914): 1919.01.22. Bp. (ZA, zg.: a szerző), 1920.11.23. Bp. (ZA, zg.: a szerző), 1923.01.19. Bp. (ZA, zg.: a szerző), 1923.02.16. London (Magyar Nagykövetség, zg.: a szerző), 1929.03.06. Bp. (ZA, zg.: a szerző), 1930.02.26. Bp. (ZA, zg.: Stefániai Imre), 1937.10.28. Bp. (ZA, zg.: a szerző), 1940.07.05. Bp.* (zg.: a szerző), 1942.08.26. Bp.* (zg.: a szerző), 1943.04.08. Bp. (ZA, zg.: a szerző)

3. vonósnégyes, Op. 33 (1926): 1926.10.05. London (Grotrian Hall), 1926.11.04. Pécs (Pannónia),[110] 1926.11.29. Bp. (ZA), 1927.01.04. Nagyvárad, 1927.01.06. Brassó (Vigadó), 1927.01.10. Marosvásárhely (Kultúrpalota), 1927.01.11. Arad

107 A Szerenád Waldbauer, Temesváry és Kerpely előadásában már 1929. október 10-én is felcsendült a rádió stúdiójában, ez a koncert azonban nem a Waldbauer–Kerpely-kvartett hangversenyeként volt hirdetve.

108 Aznap kétszer, egy reggeli és egy esti hangversenyen is.

109 2. hegedű: Tátrai Vilmos.

110 A hivatalos magyarországi bemutató a következő, a november 29-i előadás volt a Zeneakadémián.

(Kultúrpalota), 1927.01.12. Temesvár (Hotel Ferdinand), 1927.01.25. London (Chelsea Music Club), 1927.02.01. London, 1927.02.04. Oxford (Ladies Club), 1927.02.06. London (Speyer), 1927.02.10. Norwich, 1927.02.16. Huddersfield, 1927.10.25. Bp. (ZA), 1927.11.23. Cambridge, 1927.12.03. Limpsfield (Ms. Jackson), 1927.12.04. London (Ms. Arngtan), 1928.01.19. Bp. (Fészek), 1928.10.20. Észak-Komárom (Kultúrpalota), 1928.11.18. Bp. (ZA), 1929.03.14. Bp.*, 1931.03.05. Bp.*, 1931.11.04. Bp. (ZA), 1933.03.08. Bp. (ZA), 1933.12.27. Bp.*, 1937.10.28. Bp. (ZA), 1940.08.28. Bp.*, 1941.01.23. Bp.*, 1942.12.08. Bp.*

Szextett, Op. 37 (1935):[111] 1936.04.17. Bp. (Vigadó, zg.: a szerző, kl.: Váczi Károly, kürt: Romagnoli Ferenc), 1937.10.28. Bp. (ZA, zg.: a szerző, klarinét: Váczi Károly, kürt: Romagnoli Ferenc)

Elgar, Edward (1857–1934)

Zongoraötös, Op. 84 (1918): 1922.11.25. London (Holland House)

Frid Géza (1904–1989)

Vonóshármas, Op. 1 (1926): 1928.11.07. Bp. (ZA)
1. vonósnégyes, Op. 2 (1926): 1927.02.08. London (Wigmore Hall)

Friedman, Ignaz (1882–1948)

Zongoraötös (1918 vagy korábban): 1919.03.05. Bp. (ZA)

Gibbs, Cecil Armstrong (1889–1960)

***Pastoral Quartet,* Op. 41 (1921–1922):** 1924.02.20. London (Goossens Chamber Concerts)[112]

Grecsanyinov, Alekszandr (1864–1956)

Feuilles mortes, Op. 52 (1912–1913 körül): 1926.03.02. Bp. (ZA, ének: Jendrassik Ernőné)

Grosz, Wilhelm (1894–1939)

111 A felsoroltakon kívül még három olyan előadás volt e műből, amelyen részt vettek a Waldbauer–Kerpely-kvartett tagjai: 1935.06.17., 1935.12.05.*, 1941.09.30, vö. Németh: *Dohnányi Ernő és a Waldbauer–Kerpely Vonósnégyes*, 172.

112 Az Armstrong Gibbs Society honlapján – tévesen – 1922. 02. 24. szerepel, ld. https://www.armstrongibbs.com/catalogue-of-compositions/chamber-music/ (utolsó megtekintés: 2025. szeptember 25.).

1. vonósnégyes, Op. 4 (1915): 1919.11.27. Bécs (Kleines Konzerthaus)

Hindemith, Paul (1895–1963)

Die junge Magd, Op. 23b (1922): 1923.11.05. Bp. (ZA, ének: Basilides Mária, km. a Komor Kamarazenekar tagjai), 1925.01.07. Bp. (ZA, ének: Basilides Mária, fuv.: Dömötör Lajos, klar.: Pollatschek Viktor)

Indy, Vincent d' (1851–1931)

2. vonósnégyes, Op. 45 (1897): 1928.05.08. Bp. (ZA)
Zongoraötös, Op. 81 (1924): 1928.02.07. Bp. (ZA, zg.: Kerntler Jenő)

Kadosa Pál (1903–1983)

1. vonósnégyes, Op. 22 (1935) vagy 2. vonósnégyes, Op. 25 (1936): 1946.02.18. Bp.*
Concerto vonósnégyesre és kamarazenekarra, Op. 26 (1936): 1946.02.03. Bp. (Belvárosi Színház, Székesfővárosi Zkr., vez.: Sándor Frigyes)

Kodály Zoltán (1882–1967)[113]

1. vonósnégyes, Op. 2 (1908–1909): 1910.03.14. Bp. (ZA), 1910.03.17. Bp. (Hotel Royal), 1911.02.15. Bécs (Musikverein), 1911.05.18. Bp. (Nemzeti Szalon), 1911.11.01. Amszterdam (Concertgebouw), 1911.11.04. Haarlem, 1911.11.20. Berlin (Dohnányi), 1919.02.05. Bp. (ZA), 1922.01.28. Bp. (ZA), 1924.01.05. Bp. (ZA), 1924.01.25. Arad (Kultúrpalota), 1924.02.29. London (Aeolian Hall), 1924.05.09. Brassó (Honterus Gimnázium), 1924.05.12. Kolozsvár (Iparosegylet), 1925.11.03. Sopron (Kaszinó), 1925.11.07. Limpsfield (Ms. Jackson), 1925.12.05. Szeged (Hotel Tisza), 1925.12.07. Békéscsaba (Városi Színház), 1926.02.14. Manchester*,[114] 1926.03.21. Prága (Deutsche Kammermusikverein), 1926.04.15. Kolozsvár (Magyar Színház), 1926.04.18. Marosvásárhely, 1927.01.25. London (Chelsea Music Club), 1929.01.09. Bp. (ZA), 1929.02.?. London, 1929.03.?, Newcastle (Chamber Music Society), 1929.03.14. Bp.*, 1929.03.15. Szeged (Hotel Tisza), 1929.03.24. Békéscsaba (Kultúrpalota), 1930.01.26. London*, 1931.10.18. Bp.*, 1932.03.16. Bp.*, 1933.08.20. Bp.*, 1935.03.19. Bp. (ZA), 1939.09.07. Bp.*,

113 A Waldbauer–Kerpely-kvartett hangversenyein a felsorolt Kodály-műveken kívül elhangzott még az Adagio (1942.12.16. Bécs*, Szervánszky Péter és egy ismeretlen zongorista előadásában), a Szonáta gordonkára és zongorára, Op. 4 (1910.03.17. Budapest, Hotel Royal; 1935.03.19. Budapest, Zeneakadémia; 1944.04.12. Budapest* – az első két alkalmon Bartók, a harmadikon Dohnányi volt a zongorista), valamint a Gordonka-szólószonáta, op. 8 (1918.05.07. Budapest, Zeneakadémia; 1929.11.25. Budapest*).

114 Csak az 1. tétel.

1940.03.18. Bp. (ZA), 1940.03.19. Bp.*, 1941.06.20. Bp.*, 1943.06.14. Bp.*, 1943.11.18. Bp. (ZA), 1946.07.16. Bp.*, 1946.09.11. Bp.*

Duó hegedűre és gordonkára, Op. 7 (1914):[115] 1918.05.07. Bp. (ZA), 1925.11.22. London (Robert Mayer), 1926.01.28. Bp. (ZA), 1933.01.11. Bp. (ZA), 1943.03.18. Bp. (ZA)

2. vonósnégyes, Op. 10 (1916–1918): 1918.05.07. Bp. (ZA), 1919.05.13. Bp. (Medgyasszay Színház), 1919.05.14. Bp. (Medgyasszay Színház), 1919.11.27. Bécs (Kleines Konzerthaus), 1919.10.12. Bp. (ZA), 1921.03.16. Bp. (ZA), 1922.11.25. London (Holland House), 1923.10.26. Bécs (Konzerthaus), 1923.12.09. Bp. (Rennaisance Színház), 1924.02.11. Manchester, 1924.05.19. Bp. (Apollo Színház), 1924.05.20. Bp. (Apollo Színház), 1925.03.05. Barcelona (Palau de la Musica Catalana), 1925.03.24. Pamplona (Teatro Gayarre), 1925.03.28. Madrid (Conciertos Daniel), 1925.05.12. Bp. (ZA), 1927.01.20. Bp. (ZA), 1927.02.05. Daventry*, 1927.03.16. Pozsony (Kormánypalota), 1927.02.12. Limpsfield (Ms. Jackson), 1927.12.05. Daventry*, 1931.05.27. Bp.*, 1934.03.28. Bp. (ZA), 1936.08.17. Bp.*, 1936.08.20. Berlin*, 1940.02.15. Bp.*, 1940.04.09. Bp. (ZA), 1942.12.16. Bécs (Europa Sender), 1943.03.19. Bp.*, 1943.07.10. Bp.*, 1943.10.16. Bp.*, 1944.04.12. Bp.*

Szerenád két hegedűre és brácsára, Op. 12 (1919–1920):[116] 1920.04.08. Bp. (ZA), 1920.04.24. Bp. (Imre Waldbauer), 1920.06.0?. Bp. (Dohnányi), 1921.05.11. Bp. (ZA), 1922.05.17. London (Victor Beigel), 1922.05.20. London (Robert Mayer), 1922.12.01. London (Aeolian Hall), 1925.01.24. Bp. (ZA), 1925.02.08. Winterthur, 1926.10.05. London (Grotrian Hall), 1931.02.20. Sheffield (Victoria Lecture Hall), 1931.04.20. Reichenberg/Liberec, 1931.04.21. Gablonz/Jablonec, 1931.05.06. Bp.*, 1934.10.04. Bp. (ZA), 1935.01.24. Bp.*, 1940.12.15. Bp. (ZA), 1942.03.07. Bp.*, 1944.03.15. Bp.*, 1945.09.? Bp.*

Koessler, Hans (1853–1926)

Zongoraötös (1900): 1922.02.07. Bp. (ZA)
2. vonósnégyes (1902): 1910.11.27. Bp. (Hotel Royal)
Kamaradalok énekhangra, oboára, kürtre és vonósnégyesre (1912 vagy korábban): 1912.03.03. Bp. (Hotel Royal, ének: Radó Klára)
Trio-Suite hegedűre, brácsára és zongorára (1920 vagy korábban): 1920.12.29. Bp. (ZA, zg.: Dohnányi Ernő)

115 A Waldbauer–Kerpely-duó a kvartettől függetlenül további öt alkalommal játszotta a művet Budapesten: 1937.12.24. (Zeneakadémia), 1938.08.02.*, 1945.10.10.*, 1945.12.19.*, 1946.06.26.*.

116 A Waldbauer–Temesváry–Kornstein-trió 1923. április 15-én a budapesti Corvin Színházban egy a kvartettől független hangversenyen is előadta a művet.

Korányi Frigyes (1869–1935)

2. vonósnégyes (1932 vagy korábban): 1932.02.26. Bp. (ZA)
3. vonósnégyes (1934 vagy korábban): 1934.04.24. Bp.*

Kornauth, Egon (1891–1959)

Nonett, Op. 31 (1924): 1933.03.30. Bp. (ZA, km. az Operaház fúvósai)

Korngold, Erich Wolfgang (1897–1957)

Vonóshatos, Op. 10 (1914–1916): 1918.11.13. Bp. (ZA, 2. brácsa: Lederer Imre, 2. gordonka: Hartmann Imre)

Kósa György (1897–1984)

2. vonósnégyes (1929): 1932.05.06. Bp. (ZA)[117]

Lajtha László (1904–1989)

Szerenád (1. vonóstrió), Op. 9 (1927): 1930.01.09. Bp. (ZA), 1935.03.05. Bp. (ZA)
4. vonósnégyes, Op. 12 (1930): 1932.01.13. Bp. (ZA)

Lendvai Ervin (1882–1949)

1. vonóshármas, Op. 11 (1911): 1918.04.20. Berlin (Singakademie)

Mandl, Richard (1859–1918)

g-moll zongoraötös (1911): 1918.04.20. Berlin (Singakademie, zg.: Joseph Schwarz)

Malipiero, Gian Francesco (1882–1973)

Rispetti e strambotti (1920): 1923.03.04. Milánó, 1923.10.26. Bécs (Konzerthaus), 1923.10.27. Bp. (ZA), 1924.11.24. London (Witch), 1940.05.01. Bp.*, 1944.01.13. Bp. (ZA)

Milhaud, Darius (1892–1974)

2. vonósnégyes, Op. 16 (1914–1915): 1921.04.08. Bp. (ZA), 1922.01.04. Bp. (ZA)

117 Gordonka: Scholz János.

1922.03.02. Rotterdam (Groote Nutzaal), 1922.03.04. Amszterdam (Concertgebouw), 1922.03.05. Den Haag (Diligentia), 1922.03.06. Utrecht
4. vonósnégyes, Op. 46 (1918): 1922.10.13. Bp. (ZA)[118]

Molnár Antal (1890–1983)

1. vonósnégyes (1912): 1913.03.30. Bp. (Hotel Royal)
Fuvolanégyes (1912): 1914.02.15. Bp. (Hotel Royal, fuv.: Dömötör Lajos), 1935.01.16. Bp. (ZA, fuv.: Dömötör Lajos)[119]
2. vonósnégyes (1917): 1917.12.09. Bp. (ZA)
3. vonósnégyes "Quartetto breve" (1926): 1926.10.05. London (Grotrian Hall), 1926.10.26. Bp. (ZA)

Novák, Vítězslav (1870–1949)

Zongoraötös, Op. 7 (1899–1900): 1927.01.20. Bp. (ZA, zong.: Szatmári Tibor)

Radnai Miklós (1892–1935)

Divertimento, Op. 7 (1911 vagy korábban): 1912.01.07. Bp. (Hotel Royal), 1912.12.06. Párizs (Salle des Hautes Etudes Sociales), 1912.12.10. Párizs (Salle de Agriculteurs), 1913.01.22. Deventer (Schouwburg), 1913.11.25. Berlin (Klindworth-Scharwenka), 1917.12.01. Bécs (Musikverein), 1928.12.05. Bp. (ZA), 1931.04.16. Bp.*, 1933.08.20. Bp.*, 1935.01.16. Bp. (ZA)

Zongorahármas, Op. 6 (1912): 1912.12.15. Bp. (Hotel Royal, zg.: Adler Marianne), 1914.01.27. Párizs (Salle des Hautes Etudes Sociales, zg.: Szántó Tivadar)

Radó Aladár (1882–1914)

Vonósötös (1910): 1930.12.09. Bp. (ZA, 2. brácsa: Banda Márton)

Ravel, Maurice (1875–1937)

Vonósnégyes (M. 35, 1902): 1911.12.03. München (Jahreszeitensaal), 1912.11.03. München, 1912.11.12. Berlin (Harmoniumsaal), 1913.10.23. Bp. (Művészklub), 1914.01.05. Amszterdam, 1914.01.09. Meppel, 1914.01.11. Nijmeegen, 1914.01.15. Utrecht, 1914.01.17. Den Haag, 1914.01.26. Párizs (Salle de Agriculteurs), 1917.12.01. Bécs (Musikverein), 1918.02.03. Bp. (ZA), 1919.06.07. Bp. (Pénzintézeti Tisztviselők Szakszervezete), 1919.06.10. Bp. (ZA), 1919.10.28.

118 1. hegedű: Zsolt Nándor.
119 Elhangzott továbbá a Fúvós Kamarazenetársaság 1923. március 27-i hangversenyén, szintén a Waldbauer–Kerpely-kvartett tagjainak közreműködésével.

Den Haag (Vereeniging voor Kamermuziek), 1919.10.30. Eindhoven, 1920.12.29. Bp. (ZA), 1921.02.04. Bp. (Művészklub), 1921.03.13. Bp. (Encián), 1921.11.17. Nagyvárad, 1921.11.18. Arad, 1921.12.08. Temesvár, 1922.03.03. Dodrecht, 1922.10.03. Nagyszeben/Sibiu (Geselsschaftshaus), 1922.10.28. Bussum, 1923.02.17. Bornemouth, 1923.02.27. Forli, 1924.02.13. Windermere, 1925.01.18. Prága (Deutsche Theater), 1925.01.20. Kassa (Schalkház), 1925.05.01. Bp. (ZA), 1925.11.10. Lincoln, 1926.03.13. Pécs (Pannónia), 1926.04.16. Kolozsvár (Magyar Színház), 1926.04.18. Segesvár, 1927.01.30. London (Mrs. Hopkins), 1927.02.10. Norwich, 1930.01.18. London (Bowden Chamber Concerts), 1932.01.20. Bp.*, 1933.09.25. Bp.*, 1937.10.06. Bp.*, 1940.01.13. Bp. (ZA), 1943.11.22. Nagyvárad, 1943.11.23. Kolozsvár (Mátyás Király Diákház)

Zongorahármas (M. 67, 1914): 1919.01.04. Bp. (ZA, zg.: Bartók Béla), 1921.03.16. Bp. (ZA, zg.: Bartók Béla)[120]

Szonáta hegedűre és gordonkára (M. 73, 1920): 1924.01.30. Bp. (ZA)[121]

Reger, Max (1873–1916)[122]

3. vonósnégyes, Op. 74 (1903–1904): 1913.12.07. Bp. (Hotel Royal), 1920.11.05. Bp. (ZA)

4. vonósnégyes, Op. 109 (1909): 1911.12.06. Berlin (Harmoniumsaal), 1913.01.02. Bp. (Hotel Royal), 1913.01.24. Berlin (Harmoniumsaal), 1913.10.23. Bp. (Művészklub), 1914.01.26. Párizs (Salle de Agriculteurs), 1914.03.04. Prága (Kammermusikverein), 1917.11.18. Bp. (ZA), 1917.11.17. Bécs (Musikverein), 1919.03.06. Győr, 1919.10.28. Den Haag (Vereeniging voor Kamermuziek), 1919.11.10. Amszterdam (Concertgebouw), 1920.04.08. Bp. (ZA), 1921.11.19. Arad, 1921.11.22. Nagyszeben/Sibiu (Unikum Kammerspielhaus), 1921.11.23. Brassó (Honterus Gimnázium), 1921.11.25. Segesvár, 1921.12.01. Kolozsvár (Magyar Színház), 1921.12.07. Temesvár, 1921.12.21. Bp. (ZA), 1922.03.01. Amszterdam (Salvatori), 1922.03.20. Pozsony, 1922.06.24. London (Coolidge), 1924.11.24. Mannheim (Harmoniesaal), 1925.02.24. London (Chelsea Music Club), 1929.01.29. Bp. (ZA), 1934.01.31. Bp. (ZA), 1941.10.21. Bp. (ZA)

Klarinétötös, Op. 146 (1915–1916): 1919.03.27. Bp. (ZA, klar.: Lambert Lutz)

Roussel, Albert (1869–1937)

120 Elhangzott továbbá a Bartók–Waldbauer–Kerpely-trió 1937. december 14-i zeneakadémiai estjén.

121 Elhangzott továbbá a Waldbauer–Kerpely-duó előadásában 1938. augusztus 2-án és 1946. január 10-én a budapesti rádióban.

122 A Waldbauer–Kerpely-kvartett hangversenyein a felsorolt Reger-műveken kívül elhangzott még az 5. szonáta hegedűre és zongorára (1912.10.24. Hotel Royal).

Le Marchand de sable qui passe, Op.13 (1908): 1919.11.18. Amszterdam (Concertgebouw, km. a Concergebouw Sextet)

Schnabel, Artur (1882–1951)

1. vonósnégyes (1918): 1930.01.28. London (Cooper Concerts/Aeolian Hall)

Schoenberg, Arnold (1874–1951)

Verklärte Nacht, Op. 4 (1899): 1921.04.08. Bp. (ZA, 2. brácsa: Lederer Imre, 2. gordonka: Hermann Pál), 1922.10.24. Amszterdam (a Holland Vonósnégyes tagjaival), 1922.10.27. Groningen (Stadsschouwburg, a Holland Vonósnégyes tagjaival), 1928.02.07. Bp. (ZA, 2. brácsa: ifj. Banda Márton, 2. gordonka: Scholz János), 1940.11.14. Bp. (ZA, 2. brácsa: Temesváry János, 2. gordonka: Banda Ede)

2. vonósnégyes, Op. 10 (1908): 1923.05.17. Bp. (ZA, ének: Dorothy Moulton), 1924.02.20. London (Goossens Chamber Concerts, ének: Dorothy Moulton), 1924.02.28. London (Robert Mayer, ének: Dorothy Moulton), 1930.02.26. Bp. (ZA, ének: Dorothy Moulton), 1944.02.03. Bp. (ZA, ének: Rózsa Vera)

Schulhoff, Erwin (1894–1942)

Öt darab vonósnégyesre (WV 68, 1923): 1925.01.25. Bp. (ZA), 1925.01.18. Prága (Deutsche Theater)

Selden-Goth Gizella (1884–1975)

1. vonósnégyes (1911 vagy korábban): 1912.01.12. Bp. (Hotel Royal)

Sosztakovics, Dmitrij Dmitrijevics (1906–1975)

Zongoraötös, Op. 57 (1940): 1945.07.27. Bp. (ZA, zg.: Szoltsányi György)

Stravinsky, Igor (1882–1971)

Concertino (K035, 1920): 1929.11.06. Bp. (ZA)

Szabados Béla (1867–1936)

4. vonósnégyes (1930 vagy korábban): 1930.03.19. Bp. (ZA), 1936.06.30. Bécs*, 1937.06.17. Bp.*,[123] 1943.08.20. Bp.*

Szántó Tivadar (1877–1934)

Suite Choreographique (1929): 1934.05.27. Bp.*

Szendy Árpád (1863–1922)

1. vonósnégyes (1902): 1912.01.12. Bp. (Hotel Royal)

Szymanowski, Karol (1882–1937)

1. vonósnégyes, Op. 37 (1917): 1927.02.05. Daventry*, 1927.12.17. Bp. (ZA), 1927.12.05. Daventry*

Tanyejev, Szergej Ivanovics (1856–1915)

Zongoraötös, Op. 20 (1902–1906): 1910.12.11. Bp. (Hotel Royal, zg.: Adler Marianne)

Ticharich Zdenka (1900–1979)

1. vonósnégyes (1922): 1935.01.30. Bp. (Vigadó)
2. vonósnégyes (1923): 1935.01.30. Bp. (Vigadó)

Veress Sándor (1907–1992)

1. vonósnégyes (1931): 1943.10.28. Bp. (ZA)

Weiner Leó (1885–1960)[124]

1. vonósnégyes, Op. 4 (1906): 1910.10.30. Bp. (Hotel Royal), 1911.05.18. Bp. (Nemzeti Szalon), 1913.01.07. Berlin (Harmoniumsaal), 1914.01.06. Apeldoorn, 1914.03.01. Bp. (Vigadó), 1914.01.25. Párizs (Szécsen), 1919.10.12. Bp. (ZA), 1922.05.30. London (Magyar Nagykövetség), 1922.09.28. Segesvár, 1922.09.30. Szászsebes, 1922.10.01. Brassó (Honterus Gimnázium), 1922.11.03. Assen (Concerthuis), 1922.11.15. Amszterdam (Salvatori), 1922.11.20. Párizs (Rosen-

123 Gordonka: Hütter Pál.

124 A Waldbauer–Kerpely-kvartett hangversenyein a felsorolt Weiner-műveken kívül elhangzott még a Gordonka-zongora szonáta, Op. 19 (1910.11.04. Hotel Royal), illetve a Beethoven Op. 10 No. 2-es szonátájából készített vonósnégyes-átirat (1940.10.15. Zeneakadémia).

thal), 1926.01.07. Bp. (ZA), 1926.02.14. Manchester*, 1926.04.16. Kolozsvár (Magyar Színház), 1932.02.14. Bp.*,[125] 1934.09.19. Bp.*, 1934.10.04. Bp. (ZA), 1934.12.04. Bp. (ZA), 1935.07.27. Bp.*

1. vonóstrió, Op. 6 (1908): 1914.02.15. Bp. (Hotel Royal), 1920.03.13. Bp. (ZA)[126]

2. vonósnégyes, Op. 13 (1921): 1928.01.12. Bp. (ZA), 1933.11.08. Bp. (ZA), 1934.11.20. Bp.*

Wellesz, Egon (1885–1974)

Szvit hegedűre és szextettre, Op. 38 (1924): 1933.03.30. Bp. (ZA, km. az Operaház művészei)

Westerman, Gerhart von (1894–1963)

1. vonósnégyes (1931 előtt): 1931.10.21. Bp.*

Zádor Jenő (1894–1977)

Szvit zongorára és vonósnégyesre (1933 vagy korábban): 1933.11.29. Bp. (ZA, zg.: Kentner Lajos), 1934.11.20. Bp.* (zg.: Kabos Ilonka)

Zemlinsky, Alexander von (1871–1942)

1. vonósnégyes, Op. 4 (1896): 1911.11.05. Amszterdam (van der Meer)

Zsolt Nándor (1887–1936)

Zongoraötös (1906): 1930.01.09. Bp. (ZA, zg.: Kentner Lajos)

Irodalomjegyzék

B. B.: „Tizenöt év, ezer koncert: jubilál a Waldbauer–Kerpely-kvartett”, *Pesti Napló* 76/99. (1925. május 3.), 17.

Bartha Dénes: *Zenekritikák a Pester Lloydban (1939–1944)*. Szerk. Scholz Anna. Budapest: MMA Kiadó, 2022.

Bartók Béla, ifj.: *Bartók Béla életének krónikája*. Budapest: Magyarságkutató Intézet, 2021.

125 Csak a 2. tétel.

126 A mű a Waldbauer–Temesváry–Kerpely-trió előadásában elhangzott továbbá 1930. október 23-án a budapesti rádióban.

Biró Viola: „Megjegyzések Lajtha László szerenádzenéjéhez”, *Magyar Zene* LI/3. (2013. augusztus), 323–334.

Breuer János: „Arnold Schoenberg könyvtárának Bartók-kottái 2.”, *Muzsika* 40/4. (1997. április), 6–18.

Csaplár Ferenc: *Bartók Béla, Kassák Lajos* [kiállítási katalógus]. Budapest: Kassák Múzeum, 2006.

Dalos Anna: „A zenetudós útja. Az ifjú Molnár Antalról”. In: *Zenetudományi Dolgozatok 2019–2020*, 229–238.

Demény János: „Bartók Béla művészi kibontakozásának évei. Bartók Béla megjelenése az európai zeneéletben (1914–1926)”. In: *Zenetudományi tanulmányok,* VII., 5–427.

Demény János: „Bartók Béla művészi kibontakozásának évei. Találkozás a népzenével (1906–1914)”. In: *Zenetudományi tanulmányok,* III., 286–459.

Demény János: „Bartók Béla pályája delelőjén (1926–1940)”. In: *Zenetudományi tanulmányok* X., 189–727.

Demény János: „Bartók Béla tanulóévei és romantikus korszaka”. In: *Zenetudományi tanulmányok,* II., 323–387.

Dohnányi, Ernst von et al.: „From the Mail Pouch. Tribute to a Violinist”, *The New York Times* 101/356. (December 21, 1952), Section X, 9.

Dohnányi Évkönyv 2003. Szerk. Sz. Farkas Márta–Kiszely-Papp Deborah. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 2004.

Dohnányi Évkönyv 2004. Szerk. Sz. Farkas Márta. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 2005.

Dohnányi Évkönyv 2005. Szerk. Sz. Farkas Márta–Gombos László. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 2006.

Dohnányi Évkönyv 2006/7. Szerk. Sz. Farkas Márta–Gombos László. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 2007.

Dohnányi-tanulmányok 2021. Szerk. Laskai Anna–Ozsvárt Viktória. Budapest: ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont Zenetudományi Intézet, 2021.

Dokumentumok a Magyar Tanácsköztársaság zenei életéből. Szerk. Ujfalussy József. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1973.

Eősze László: *Kodály Zoltán életének krónikája*. Budapest: Zeneműkiadó, 1977.

Fazekas Gergely: „Beteges és csúnya muzsika vagy magasabb rendű művészet felé mutató iránytű? Debussy fogadtatása Magyarországon (1900–1918)”, *Magyar Zene* XLVI/2 (2008. május), 139–154.

Gombos László: „A Hubay–Popper-vonósnégyes negyedszázada a főváros zeneéletében”, *Magyar Zene* LXII/2. (2024. május), 121–138.

Hooker, Lynn: „Modernism on the Periphery. Béla Bartók and the New Hungarian Music Society of 1911–1912”, *The Musical Quarterly* LXXXVIII/2. (Summer 2005), 274–319. https://doi.org/10.1093/musqtl/gdi013

Járdányi Pál összegyűjtött írásai. Szerk. Berlász, Melinda. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 2000.

Gebauer Lajos István: „Waldbauer–Kerpely vonósnégyes hangversenye”, *Magyar Élet* 6/51. (1944. március 3.), 4.

(J. S.) [Jemnitz Sándor]: „Dohnányi–Waldbauer–Kerpely”, *Népszava* 64/278. (1936. december 17.), 4.
(J. S.) [Jemnitz Sándor]: „Kamarazene”, *Népszava* 53/249. (1925. november 4.), 9.
(J. S.) [Jemnitz Sándor]: „Kamarazene”, *Népszava* 55/17. (1927. január 22.), 8.
Jemnitz, Alexander: „Ungarn [Musik in 1924]”, *Musikblätter des Anbruch* 7/1. (Januar 1925), 33–35.
Jemnitz Sándor válogatott zenekritikái. Szerk. Lampert Vera. Budapest: Zeneműkiadó, 1973.
Jemnitz Sándor: „Visszapillantás négy hét zenei eseményeire”, *Népszava* 67/4. (1939. január 22.), 15.
Jemnitz Sándor: „A Waldbauer-vonósnégyes I. Beethoven-estje”, *Népszava* 66/246. (1938. október 29.), 6.
Karczag Márton–Szabó Ferenc János: *A megfelelő ember a megfelelő helyen. Radnai Miklós, zeneszerző és igazgató*. Budapest: Opera, 2017.
Kerpely, Theresa de: *Of Love and Wars*. New York: Stein and Day, 1984.
Kodály-dokumentumok, I.: *Németország 1910–1944*. Szerk. Breuer János. Budapest: Zeneműkiadó, 1976.
Kodály Zoltán: *Visszatekintés. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok, 2*. Szerk. Bónis Ferenc. Budapest: Argumentum, 2007.
Kovács Ilona: „Dohnányi Ernő zongoraművészi pályája. I. rész: 1897–1921”. In: *Dohnányi Évkönyv 2005*, 63–150.
Kovács Ilona: „Dohnányi Ernő zongoraművészi pályája. II. rész: 1921–1944”. In: *Dohnányi Évkönyv 2006/7*, 303–360.
Kovács Ilona: „Többszakaszos komponálás Dohnányi Ernő zeneszerzői műhelyében. A C-dúr szextett (Op. 37) I. tételének vázlattanulmánya”. In: *Tanulmánykötet Ujfalussy József emlékére*, 195–224.
Kovács Sándor válogatott zenei írásai. Szerk. Balassa Péter. Budapest: Zeneműkiadó, 1976.
Lajtha László: „1910 – Lajtha László emlékeiben”. In: *A magyar zene krónikája*, 426–428.
Lajtha László írásai, I–II. Szerk. Berlász Melinda–Ozsvárt Viktória–Biró Viola. Budapest: Rózsavölgyi és Társa, 2022.
Lányi Viktor: „Stokowszky, Menuhin és a többiek…”, *Színházi Élet* 28/43 (1938. október 15.), 14–16.
Lőwenberg Dániel: *Végh Sándor*. Budapest: Rózsavölgyi, 2012.
lv. [Lányi Viktor]: „Waldbauer–Kerpely kamaraest”, *Pesti Hírlap* 62/11. (1940. január 16.), 8.
A magyar muzsika hőskora és jelene történelmi képekben. Szerk. Batizi László. Budapest: Dr. Pintér Jenőné kiadása, 1944.
A magyar muzsika könyve. Szerk. Molnár Imre. Budapest: Havas Ödön, 1936.
A magyar zene krónikája. Zenei művelődésünk ezer éve dokumentumokban. Szerk. Legány Dezső–Bónis Ferenc. Budapest: Zeneműkiadó, 1962.
Major Ervin: „A mult zenei év”, *Budapesti Szemle* 216/626 (1930), 136–147.
Molnár Antal: *Boëthius boldog fiatalsága*. Szerk. Demény János. Budapest: Magvető, 1989.
Molnár Antal: „Hat írás Bartókról. Közreadja Bónis Ferenc”, *Magyar Zene* 27/2. (1986. június), 169–184.
Molnár Antal: *Magamról, másokról*. Szerk. Hamburger Klára. Budapest: Gondolat, 1974.
Molnár Antal: „Molnár Antal levele egy muzsikushoz”. In: *A magyar zene krónikája*, 429–431.

Molnár Antal: „Az új magyar zene kibontakozása (II. közlemény)", *Magyar Zene* I/5. (1961. március), 489–497.

Molnár Antal: *Az új zene. A zeneművészet legújabb irányának ismertetése kultúretikai megvilágításban*. Budapest: Révai, 1926.

Németh Zsombor: „Bartók Béla 5. vonósnégyesének magyarországi bemutatója – és ami mögötte volt. Epizódok az Új Magyar Vonósnégyes, az Új Magyar Zeneegyesület, illetve az 1930-as évek budapesti zeneéletének történetéből", *Magyar Zene* LXI/3. (2023. augusztus), 264–303.

Németh Zsombor: „Dohnányi Ernő és a Waldbauer–Kerpely Vonósnégyes". In: *Dohnányi-tanulmányok 2021*, 141–185.

Németh Zsombor: „'Egy Bartók-mű, mely hat évig várt budapesti bemutatójára'. A 6. vonósnégyes első magyarországi előadása", *Magyar Zene* LIX/1. (2021. február), 101–116.

Németh Zsombor: „A Negyedik negyedikje. Bartók Béla Allegretto, pizzicato tételének keletkezéséről és korai előadástörténetéről", *Magyar Zene* LX/1. (2022), 58–75.

Németh, Zsombor: „The Violinist Imre Waldbauer's Acquaintance with Béla Bartók". In: *Studien zur Musikwissenschaft. Beihefte der Denkmäler der Tonkunst in Österreich* 62, 175–206.

–pl– [Pollatschek (Pataki) László]: „A Waldbauer–Kerpely kvartett", *A Zene* 7/5. (1925. május 30.), 119–120.

Papp Viktor: „Hat év magyar zeneművészete", *Budapesti Szemle* 216/628. (1930), 282–305.

Papp Viktor: „Waldbauer–Kerpely vonósnégyes". In: uő: *Zenekönyv rádióhallgatók számára*, 153–162.

Papp Viktor: *Zenekönyv rádióhallgatók számára. Arcképek – életrajzok*. Budapest: Stádium, [1940].

Rockenbauer Zoltán: *Apacs művészet. Adyzmus a festészetben és a kubista Bartók (1900–1919)*. Budapest: Noran Libro, 2014

Sávoly Tamás: „Dohnányi Ernő működése a Magyar Rádióban a rádiós hetilapok alapján. I. rész: 1925–1931". In: *Dohnányi Évkönyv 2003*, 251–326.

Sávoly Tamás: „Dohnányi Ernő működése a Magyar Rádióban a Rádióélet című hetilap alapján. II. rész: 1932". In: *Dohnányi Évkönyv 2004*, 347–388.

Sávoly Tamás: „Dohnányi Ernő működése a Magyar Rádióban a Rádióélet című hetilap alapján. III. rész: 1933". In: *Dohnányi Évkönyv 2005*, 339–388.

Sávoly Tamás: „Dohnányi Ernő működése a Magyar Rádióban a Rádióélet című hetilap alapján. IV. rész: 1933". In: *Dohnányi Évkönyv 2006/7*, 361–414.

Somogyi Vilmos: „Zenei életünk 1945-ben", *Muzsika* 3/4. (1960. április), 3–7.

Studien zur Musikwissenschaft. Beihefte der Denkmäler der Tonkunst in Österreich 62. Hrsg. Békéssy Lili Veronika–Martin Eybl–Gesa Finke. Wien: Hollitzer Verlag, 2024.

Szánthó Dénes: „Világhírű magyar kvartettek", *Délibáb* 3/5. (1929. február 2.), 52–56.

Tanulmánykötet Ujfalussy József emlékére. Szerk. Berlász Melinda–Grabócz Márta. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia–L'Harmattan, 2013.

Tóth Aladár válogatott zenekritikái 1934–1939. Szerk. Bónis Ferenc. Budapest: Zeneműkiadó, 1968.

Tóth Aladár: „A Waldbauer–Kerpely vonósnégyes huszonötéves jubileuma. Ünnepi hangverseny a Zeneakadémiában, Bartók Béla közreműködésével", *Pesti Napló* 86/65. (1935. március 20.), 10–11.

Tóth Dénes: „A magyar főváros az utóbbi időben a világ egyik zenei központjává fejlődött. Egy zenei évad tanulságai", *Esti Ujság* 8/147. (1943. július 3.), 5.
Üzenetek a XX. századból. Szerk. Bónis Ferenc. Budapest: Püski, 2002.
Waldbauer Imre: „A magyar kamarazene". In: *A magyar muzsika hőskora és jelene történelmi képekben*, 137–144.
Wilheim András: „Új zene – új festészet. A Nyolcak és a zene", *Enigma* 18/69. (2011), 66–74.
Zenei írások a Nyugatban. Szerk. Breuer János. Budapest: Zeneműkiadó, 1978.
Zenetudományi Dolgozatok 2019–2020. Szerk. Kim Katalin–Békéssy Lili Veronika. Budapest: BTK Zenetudományi Intézet, 2021.
Zenetudományi tanulmányok, II. Szerk. Szabolcsi Bence–Bartha Dénes. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1954.
Zenetudományi tanulmányok, III. Szerk. Szabolcsi Bence–Bartha Dénes. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1955.
Zenetudományi tanulmányok, VII. Szerk. Szabolcsi Bence–Bartha Dénes. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1959.
Zenetudományi tanulmányok X. Szerk. Szabolcsi Bence–Bartha Dénes. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1962.
Zsoldos Péter: „Tátrai vonósnégyes", *Muzsika* 14/12. (1971. december), 33–35.

Továbbá korabeli híradások és beszámolók:

[Szerző nélk.]: „Betöltötték Hannover György helyét a Waldbauer-vonósnégyesben", *Magyarország* 43/71. (1936. március 25.), 8.
[Szerző nélk.]: „Gordonka és ágyúdörgés", *Világ* 5/283. (1914. november 10.), 10.
[Szerző nélk.]: „A gordonkaművész hangszere", *Nagybánya* 15/31. (1917. augusztus 2.), 2.
[Szerző nélk.]: „Hangversenyek", *Budapesti Hírlap* 30/62. (1910. március 15.), 14.
[Szerző nélk.]: „Hangversenyek", *Az Ujság* 8/228 (1910. szeptember 25.), 18.
[Szerző nélk.]: „Hangversenyek", *Pest Hírlap* 36/53. (1914. március 3.), 8.
[Szerző nélk.]: „Hannover György". In: *Uj Idők Lexikona,* 11–12. Budapest: Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt., 1938, 2998.
[Szerző nélk.]: „Hannover György hegedűművész tragikus halála", *Magyar Hírlap* 45/288. (1935. december 18.), 6.
[Szerző nélk.]: „Hannover György temetése", *Budapesti Hírlap* 55/290. (1935. december 20.), 12.
[Szerző nélk.]: „Hogy készült az infánsnő születésnapja", *Színházi Élet* 7/19. (1918. május 5.), 20.
[Szerző nélk.]: „Huszonötéves a Waldbauer–Kerpely vonósnégyes. Kerpely Jenő a vonósnégyes múltjáról", *Ujság,* 10/64. (1935. március 19.)", 16.
[Szerző nélk.]: „A jubiláló Waldbauer-kvartett", *Pesti Hírlap* 57/62. (1935. március 15.), rádiómelléklet, 12.
[Szerző nélk.]: „Kamarazene-együttes alakult a Zeneakadémia tanáraiból", *Rádióélet* 2/6. (1935. február 12.), 23.

[Szerző nélk.]: „Kerpely Jenőt, a kiváló csellóművészt beszállították a Korányi klinikára”, *Az Est* 23/81. (1932. április 14.), 5.
[Szerző nélk.]: „Kivándorol a magyar kvartett. Kerpely Jenő nyilatkozata”, *Uj Nemzedék* 3/266. (1921. október 11.), 2.
[Szerző nélk.]: „A »Koncert« rendezései”, *Magyar Hirlap* XLV/34. (1935. február 10.), 16.
[Szerző nélk.]: „Magyar művészek sikere Párisban”, *Pesti Hírlap* 34/294. (1912. december 12.), 6.
[Szerző nélk.]: „Magyar vonósnégyes”, *Pesti Napló* 68/242. (1917. szeptember 29.), 12.
[Szerző nélk.]: „Magyar vonósnégyes külföldön”, *Budapesti Hírlap* 34/35. (1914. február 10.), 12.
[Szerző nélk.]: „Munkáshangverseny és matiné”, *Népszava* 47/157 (1919. július 4.), 7.
[Szerző nélk.]: „Tatárjárás”, *Világ* 12/290. (1921. december 25.), 19.
[Szerző nélk.]: „Új vonósnégyes”, *Világ* 15/244. (1924. november 16.), 12.
[Szerző nélk.]: „Változás a Waldbauer–Kerpely négyesben”, *Az Est* 23/116. (1932. május 28.), 10.
[Szerző nélk.]: „Változások zenei életünkben”, *Nemzeti Ujság* 14/117. (1932. május 29.), 27.
[Szerző nélk.]: „Waldbauer Imre zeneművészeti főiskolai tanár, hegedűművész orbáncban súlyosan megbetegedett”, *Pesti Hírlap* 55/285. (1933. december 16.), 5.
[Szerző nélk.]: „A Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes”, *Népszava* 62/259. (1934. november 18.), 6.
[Szerző nélk.]: „A Waldbauer–Kerpely vonósnégyes ezidei szereplése”, *Az Ujság* 10/229. (1912. szeptember 27.), 13.
[Szerző nélk.]: „A Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes hangversenyei”, *Világ* 16/202. (1925. szeptember 9.), 10.
[Szerző nélk.]: „A Waldbauer vonósnégyes jubiláns esztendeje”, *Az Est* 25/230. (1934. október 12.), 9.
[Szerző nélk.]: „A Waldbauer-kvartett jubileuma”, *Nemzeti Újság* 17/64. (1935. március 19.), 13.
[Szerző nélk.]: „A Waldbauer–Kerpely vonósnégyes kamaraestje”, *Uj Magyarság* 8/241. (1941. október 22.), 8.
[Szerző nélk.]: „A Waldbauer–Kerpely vonósnégyes nagy sikere Németországban”, *Uj Magyarság* 3/220. (1936. szeptember 26.), 13.
[Szerző nélk.]: „A Waldbauer-vonósnégyes új összeállítása”, *Az Est* 14/212. (1923. szeptember 21.), 8.
[Szerző nélk.]: „A Zenei Főiskola leszorítja a magyar zeneművészeket a hangversenydobogóról”, *Uj Nemzedék* 3/192. (1921. augusztus 31.), 2.

ABSTRACT

Zsombor Németh

THE WALDBAUER–KERPELY QUARTET AND CONTEMPORARY MUSIC

Books on the history of 20th century Hungarian music regard the Waldbauer–Kerpely Quartet, established in 1909 and disbanded in 1946, as dedicated performers and ardent proponents of the compositions of their contemporaries. However, this hypothesis has been primarily founded on the writings of a select group of critics and on oral tradition. This is due to the fact that, despite the Waldbauer–Kerpely Quartet's status as one of the most prominent ensembles in Hungarian musical life during the first half of the 20th century, a comprehensive examination of the Quartet's history and repertoire based on precise data did not begin until the early 2010s and 2020s. This study seeks to answer the question of whether contemporary music played such a significant a role in the Waldbauer–Kerpely Quartet's three-and-a-half-decade career as has been assumed until now. Interpreting the large amount of data requires at least a basic knowledge of the ensemble's history; however, no work has been written that describes the quartet's activities in detail. Thus, this article includes several detours into the ensemble's history, though it only briefly discusses the relationship between composers and the ensemble. The Appendix contains a comprehensive list of contemporary works performed by the Waldbauer–Kerpely Quartet, including detailed information regarding all known performances.

Zsombor Németh pursued his studies at the Ferenc Liszt Academy of Music in Budapest from 2008 to 2013. He embarked on his doctoral studies in the same institute in 2014 and defended his dissertation in 2024. Since September 2017, he has been associated with the Budapest Bartók Archives. He edited volumes 29 and 30 of the *Béla Bartók Complete Critical Edition*. His further research interests lie in Hungarian music of the 20th century (especially the life and work of Béla Bartók, Ferenc Farkas, and Imre Waldbauer), and music for instruments of the violin family from the 17th and 18th centuries. In addition to his scholarly pursuits, he is also an active musician, primarily performing on period instruments, pursuing an MA in Historical Violins at the University of Music and Arts of the City of Vienna. Since 2012, he has been the artistic leader of the Simplicissimus Ensemble. Zsombor Németh is currently a grantee of the Art Scholarship Programme of the Hungarian Academy of Arts.